List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih straneh 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. Uredništvo: TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. Uprava: TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev II. nadstr. - tel. štev. 28-402. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Naš pozdrav delavcem CRDA, ki se borijo za svoj življenjski obstoj!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VI. ŠTEV. 15 (288) — TRST - SOBOTA, 10. APRILA 1954 — CENA 20 LIR

BREZBRIŽNOST BI IMELA USODNE POSLEDICE ZA NAŠE MESTO

Prebivalstvo naj se strne okrog ladjedelniških delavcev

Protestna manifestacija kovinarjev pred glavnim sedežem CRDA - Surov nastop policije - Zastopniki ZES pri predstavnikih oblasti - Konferenca o načrtu ZES

Nenehna in vztrajna borba kovinarjev CRDA, ki jih je lastnateljstvo postavilo izven proizvodnje in jim vsiljuje nečloveški sporazum, si utira vedno večje simpatije in razumevanje med tržaškim prebivalstvom. To se je izkazalo tudi ob priliki zadnje velike poulične manifestacije, ki je bila prejšnji petek, ko so se »suspendirani« kovinarji zgrnili pred ravnateljstvom CRDA na Korzu Cavour. Ze ved potjo je policija sicer skušala razpršiti delavsko povorko, toda odločnost delavcev ji je to preprečila. Mnoica delavcev je prišla pred poslopje glavnega ravnateljstva ladjedelnic kljub izdatnim silam policije, ki je stražila ved stavbo in še enkrat skuala preprečiti dostop. Delavska delegacija je imela razgovor z voditelji CRDA. Obrazložena je bila z vso odločnotjo delavska zahteva, da se »suspendirani« zopet sprejmejo v proizvodnjo, da se ukinejo zloglasne legitimacije ter da dajo prizadetim kosila, kot sem ostalim. Negativni odgovor ravnateljstva, ki so ga delegati sporočili čakajočim, je povsem upravičeno ogorčil množico delavcev, ki so dali duška svojemu ogorčenju s protestnimi vzkliki. V istem trenutku je nastopila policija in začela pretepati delavce, eden je bil celo ranjen. Nekega manifestanta je hotela policija pridržati, toda na prisk množice ga je morala zopet izpustiti.

V soboto zjutraj je šla delegacija delavcev iz 3 ladjedelnic v spremstvu tov. Tominez za in Radicha do VU, da obrazloži zahteve delavcev vsem predstavnikom oblasti. Vednji so dali ob tej priliki en dokaz več popolnega nerazumevanja in brezbrižnosti, ker je prišlo do izraza tudi pri conskem predsedniku. Predstavnikom oblasti, ki nosijo odgovornost za današnje teske razmere, se sploh ni zdelo potrebno sprejeti delavske zastopnike.

Do zahtevanega sestanka je prišlo šele v torek. Tokrat so bili prisotni vsi višji funkcionarji, dr. Vitelli, dr. Sartori in odv. Levitus. Člani agitacijskega odbora, ki je bil sestavljen na dopoldanskem zborovanju kovinarjev izven proizvodnje, so povedali dr. Vitelliju tehtne razloge delavcev, zaradi katerih zavračajo porazum. «Suspendirano» delovno silo se lahko zaposli pri drugih delih, kot n. pr. v ladjedelnici Sv. Marka, kjer bi jih lahko uporabili za popravila streh mizarskih delavnic. Tudi v Tovarni strojev je dolgoj postranskega dela za vse »suspendirane». Kar se tiče Sv. Roka, pa je ravnateljstvo samo izjavilo, da bodo čez par dnov vsi delavci lahko zopet v proizvodnji. To bi bil konkreten začasen izhod, dokler se ne dosežejo nova naročila. S svojem odgovoru je dr. Vitelli izjavil, da je vprašanje porazuma stvar Urada za delo. Kar se tiče novih naročil, da je dejal, da obstajajo v tem pogledu težkoče tudi za ladjedelnice v Italijanski republiki in drugih državah.

Kot smo že omenili, je bilo pred sestankom z oblastmi tega dne v Kinu ob morju zborovanje vseh kovinarjev izven proizvodnje. Na zborovanju je bila še posebno poudarjena potreba ostre in vztrajne borbe proti nevarnosti popolne propasti naših ladjedelnic. Podčrtano je bilo tudi, da stopa v to borbo vsa delovna sila v ladjedelnicah CRDA, ki je na zborovanju tudi imenovala poseben agitacijski odbor, kateri bo vodil in usmerjal vse bodoče akcije.

V sredo zjutraj sta bila na Uradu za delo sindikalna zastopnika tov. Radich in Tominez. Slednja sta predočila odv. Levitusu, da smatrajo delavci uveljavljanje zavrnjenega sporazuma pravno nasilstvo. Za predstavnika Urada za delo, ki se postavlja dejansko na stran CRDA, je sporazum docela veljaven. Odv. Levitus hoče s tem docela prezreti voljo delavcev, ki so v ogromni večini zavrnili sporazum.

V četrtek so sindikalni predstavniki poročali «suspediranim» kovinarjem o dosedanjih izidih razgovorov s predstavniki oblasti in Urada za delo. Sklenjeno je bilo, da se sestanejo danes v Kinu ob morju, kjer bodo razpravljali o novih akcijah borbe za rešitev ladjedelniške industrije.

V okvir nenehnih akcij kovinarjev CRDA spada tudi konferenca, ki je bila v nedeljo v Kinu ob morju. Prisotnim delavcem je tov. Tominez obrazložil v vseh podrobnostih načrt dela za naše ladjedelnice, ki ga predlaga o Enotni sindikati. Prikazal je obenem povezanost problema dela v ladjedelnicah z drugimi delovnimi kategorijami in potrebo skupne in enotne borbe ob solidarnosti čim širših slojev prebivalstva.

Iz vseh dosedanjih razgovorov, ki so jih imeli delavski zastopniki s predstavniki oblasti, so prišle na dan razne obljube in zagotovila. Toda z obljubami se ladjedelniška kriza ne more rešiti. Prav zaradi tega prihaja še enkrat do izraza nujna potreba združene in poostrene borbe vseh kovinarjev CRDA, bodisi «suspendiranih» kakor tudi v proizvodnji. V tej borbi je treba okrepiti delavsko enotnost, ker le tako se bo tržaška delovna sila lahko z uspehom zoperstavila nevarnosti propasti ladjedelnic, ki bi imela neizbrisne in še težje posledice za vse tržaško gospodarstvo.

Vlada matične države naj zahteva ustanovitev STO

Edinole tako bo lahko zaščitila nacionalne interese Jugoslavije in tržaških Slovencev

Ceprav je tržaško in evropsko javno mnenje vznemirjeno zaradi noroglave politike neodgovornih voditeljev ZDA, ki grozijo z vojno na desno in levo in še postavljajo s svojimi vodikovimi bombami in s svojimi prozornimi lažmi zato, da bi mogli razširiti konflikt v Indokini, še vedno niso padle v pozabo izjave ameriške veleposlanice v Rimu Luce, ki je tako odkrito povedala, kaj se skriva za diktatom od 8. oktobra in kakšno «kupčijo» (to je njena beseda) so ob tisti priliki hoteli izvesti na škodo našega prebivalstva.

Najbolj zanimivo je dejstvo, da se v uradnih rimskih in beograjskih krogih o teh izjavah najraji ne govori. Italijanska vlada ni niti skušala demantirati besed g. Luce. Beograd pa je na splošno ignoriral vse, kar je bilo razkrito od milanske revije «Europeo». Res je, da so tržaški titovci posvetili izjavam uvodnik svojega glasila, v katerem so skušali z bednimi argumenti dokazati, da se Tito ni mogel strinjati z oktobrskim diktatom. A potem ni bilo več ne duha ne sluha o kakem drugem takem poskusu.

Ta in prav posebno pa molk z beograjske strani potrjuje v celoti trditev, da je Tito vnaprej vedel za osmooktobrski diktat.

Z vseh strani prihajajo izjave, da je tržaško vprašanje «v razvoju» in da se «obeta uspeh». O tem smo poročali že zadnjič. Zelo jasen je bil tudi jugoslovanski demanti k vesti, da je bil dosežen sporazum glede razdelitve našega Ozemlja med Italijo in Jugoslavijo na podlagi prepustitve cone A in obalnih mestec cone B Italiji, dela cone A z zloglasnim žaveljskim hodnikom in ostale cone B Jugoslaviji. V jugoslovanskem demantiju je rečeno, da ni bil dosežen noben tak sporazum in da se beograjska vlada drži «svojega znanega stališča». Kakšno pa naj bi bilo to «znano stališče»? Javnosti je pač znano stališče, ki ga je tolikokrat iznesel Tito v svojih neštetih govorih in intervjuvih in ki določa, da bo Italija brezpogojno dobila mesto Trst in hodnik od Trsta do Devina. Zadnje jug. stališče pa je bilo izneseno od bivšega veleposlanika v Washingtonu V. Popoviča, ki je dejal, da Jugoslaviji ni mar cona A, marveč da se zavzema le za «nekaj malopomembnih slovenskih vasi». To «znano titovsko «stališče» se lahko definira: cona A brez «nekaj malopomembnih slovenskih vasi» Italiji, vse ostalo pa Jugoslaviji. To pa prav gotovo ni «rešitev», ki bi odgovarjala interesom Jugoslavije, Italije, še najmanj pa Tržaškega ozemlja.

Dobro je, da se Titova vlada enkrat za vselej prepriča, da tržaški Slovenci brez razlike nočejo vedeti o taki «rešitvi», ki bi jih predala Italiji in bi uničila STO. Se več: o tem nočejo vedeti, ker bi taka «rešitev» pomenila napraviti iz našega mesta nov «Adriatisches Kuestenland» v službi Amerikancev, Angležev in Nemcev. Titova vlada naj ve, da si bo pridobila simpatije na STO le v trenutku, ko bo temeljito spremenila svojo politiko in zahtevala, kot je v želji tržaškega prebivalstva, ustanovitev STO, v mejah, ki jih določa mirovna pogodba.

Begi iz Jugoslavije

O obupnih življenjskih razmerah, ki vladajo danes v Titovi Jugoslaviji so nam med drugimi dokazi, živa priča številni begunci, ki jih je na našem področju vedno več. Skoro vsako noč pribeži čez mejo kak jugoslovanski državljan, ki raje tvega svoje življenje z begom, kot pa da bi ostal še nadalje pod režimom terorja in bede, raje v negotovost in begunsko taborišče, kot pa življenje v državi, ki je postala eno samo veliko taborišče počasnega izumiranja.

Dejstvo je, da je v pičlih osmih dneh, to je od 1. aprila do četrtka pribežalo v cono A kar 20 oseb; 17 jih je pribežalo čez mejo, so 3 prišle z vlakom in na openski postaji zaprosile civilno policijo za zatočišče. Pravi, sicer žalosten rekord je bil dosežen v noči med nedeljo in ponedeljkom, ko je pribežalo iz Jugoslavije na raznih obmejnih krajih 12 oseb, med temi 3 mladinci. Eden se je prijavil policiji v Bazovici, 5 se jih je prijavilo na Opčinah, 2 v Devinu in 2 v Miljah, policijska patrulja pa je ustavila v bližini Trebč 2 begunca.

Tito je pristal na diktat od 8. oktobra

Tržaški Titovi pristaši skušajo napraviti vse, da bi naši ljudje pozabili, kako mešetari njihov poglavar z usodo naše zemlje. Oni stalno kričijo proti osmooktobrskemu diktatu, nočejo pa povedati, da je prav Titova vlada tista, ki nosi veliko krivdo za vse, kar je nastalo.

Ameriška veleposlanka v Rimu Clara Boothe Luce je 5. januarja na novinarskem banketu v newjorškem hotelu «Mayflower» dejala:

«TITO, MI JE DEJAL EDEN, JE PRAKTICNO PREPRICAN, DA BO NJEGOVA DEŽELA SPREJELA RESITEV (t. j. noto od 8. oktobra, op. ur.), NE MORE JE PA ODKRITO ZAGOVARJATI».

Do sedaj ni Titova vlada demantirala teh njenih besed. Vsa dosedanja politika Tita je bila na tej liniji, saj je bivši jugoslovanski poslanik v Washingtonu V. Popovič pred odhodom iz ZDA dejal:

«VSE, KAR JUGOSLAVIJA ZAHTEVA V CONI A, JE NEKAJ SLOVENSKIH VASI, KI ZA ITALIJO POLITICNO IN GOSPODARSKO NICESAR NE POMENIJO, A NARODNOSTNO IN GOSPODARSKO PRIPADAJO JUGOSLAVIJI».

Vsa prizadevanja tržaških titovcev, da bi izbrisali iz spomina Slovencev Titovo izdajalsko početje, so zaman. Tržaški Slovenci prav dobro vedo, da so titovci navadni narodni izdajalci, ker se zoperstavljajo ustanovitvi Tržaškega ozemlja in hočejo na vsak način doseči uničenje STO. Edino Sovjetska zveza se odločno in dosledno zavzema za spoštovanje mirovne pogodbe, ker je to edina možna rešitev našega vprašanja. Zato pa strnimo vrste v obrambi STO, v zahtevi po ustanovitvi Tržaškega ozemlja, ki pomeni rešitev političnih, gospodarskih, socialnih in narodnostnih vprašanj našega prebivalstva!

VODITELJI ZDA PEHAJO SVET V VOJNO

Človeštvo se mora upreti ameriškim atomskim grožnjam

Nehru predlaga načrt za nadzorstvo atomske energije - Vladni predsednik Indonezije, japonski parlament, angleški in avstralijanski laburisti, nemški socialdemokratje, De Gaulle - vsi za prepoved atomskega orožja

Človeštvo se te dni s strahom sprašuje, kaj se bo zgodilo. Ameriški voditelji, ki jih do dna preveva Hitlerjev duh, so začeli odkrito groziti svetu z vodikovimi bombami in z razširitvijo vojne v Indokini in z napadom na Kitajsko.

Zadeva se je začela s prihodom na Japonsko ribolovske ladje ki je bila prizadeta od atomskega izžarevanja vsled eksplozije vodikove bombe v Bikiniju 1. marca. 26. marca, ne meneč se za grozo in odločne proteste, ki so se proti tem nekontroliranim poizkusom dvignili v vsem svetu, so Amerikanci izvedli drugi poskus. Temu je sledilo v svetu še večje ogorčenje, ki se je prav v Ameriki spremenilo v pravcato paniko. Kljub temu so v sredo 7. aprila Amerikanci izvedli še tretji poskus, kot da se ne bi bili skoraj vsi največji državniki sveta izrekli za prekinitev eksperimentov in za začetek pogajanja, ki naj bi privedla do prepovedi ali vsaj kontrole atomskega orožja in energije.

Se večja zaskrbljenost je zavladala, ko se je z Japonskega zvedelo, da se je vrnila ribolovska ladja «Dai Maru 7», ki je bila prizadeta od atomskih izžarevanj, in da ima na krovu 27 članov posadke, ki občutijo posledice atomskega pepela.

Državniki z vsega sveta so se dvignili proti tem poskusom, prav posebno pa proti Dullesovi tesi «takojšnjega odgovora» in «takojšnjih atomskih represalij», če bi prišlo kier koli do napada. Ce pomislimo, da si Amerikanci lahko organizirajo kak «napad», kadar hočejo, kot je pač delal Hitler (glej primer Poljske), postaja jasno, da bi to pomenilo konec sveta

Vsled tega je japonski parlament soglasno odobril resolucijo, v kateri zahteva prepoved atomskega orožja in takojšnjo prekinitev vseh atomskih poskusov. Nehru pa je v imenu indijske vlade in indijskega parlamenta predlagal načrt, ki naj bi ga diskutirala OZN. Po tem načrtu naj bi se takoj uvedlo «atomsko premirje», t. j. prekinitev poskusov, naj bi OZN nepretrgoma diskutirala do končnega zaključka o kontroli nad atomsko energijo in atomskih orožjem. Mednarodni rdeči križ je tudi zahteval prepoved atomskega orožja

V Italiji je odbor partizanov miru v imenu 17 milijonov podpisnikov proti atomski bombi zahteval od OZN, naj ukrene vse potrebno za prepoved tega nevarnega orožja. V Nemčiji je vladni predsednik NDR predlagal bonnski vladi, naj se združita v zahtevi proti atomskemu orožju. Zahodno-nemški socialdemokrati so se tudi izjavili proti temu orožju.

V Angliji so laburisti predložili resolucijo, s katero zahtevajo sestanek Eisenhowerja, Churchilla in Malenkova, ki naj diskutirajo o tem in vseh spornih vprašanjih. Churchill se je temu predlogu pridružil, a je dejal, da ga je sedaj težko uresničiti. Dal je razumeti, da Amerikanci nočejo o tem niti slišati. Proti atomskemu orožju so se izrekli tudi vladni predsednik Indonezije, laburistični prvak Avstralije Evatt in bivši vladni predsednik Francije De Gaulle.

V ZDA pa je prebivalstvo panično zbegano in vsi listi pravijo, da bo kmalu začelo zapuščati vsa velika mesta, ker je načelnik atomske komisije Strauss cinično izjavil, da je bila «eksplozija krasna» in da bi «uničil» vsako veliko mesto v svetu». Isti človek je tudi izjavil, da mu je predsednik Eisenhower ukazal, naj se poveča proizvodnja vodikovih bomb.

Vsekakor gre v teh trenutkih zato, da se ustavi zločinska roka, ki hoče pahniti svet v velikansko katastrofo. Preprečiti je treba, da bi ameriški voditelji izvedli svoje monstruozne načrte o uničenju človeštva.

Vedno bolj se širi odpor proti pogodbi o Evropski obrambni skupnosti

Za maršalom Juinom je napadel pogodbo tudi general De Gaulle - Italijanski ministrski predsednik Scelba je predložil parlamentu v razpravo osnutek pogodbe o EOS - Italijanski partizani miru proti EOS in proti atomski bombi

EOS je v velikih škripcih. Zato se Američanom zelo mudi. Zato silijo podložniške države, naj čim prej ratificirajo pogodbo o EOS. Belgija, Luksemburg in Holandija so to pogodbo že ratificirale. Bonnska Nemčija, ki je prav za prav jedro EOS, jo je navdušeno sprejela, saj vidi v njej svojo vojaško rehabilitacijo. Toda v Italiji, predvsem pa v Franciji je pogodba o EOS zadela na trdo ost. Iz dneva v dan se veča odpor proti njej. Proti njej niso le socialisti in komunisti, kot je amerikaniziran tisk svojčas poudarjal, temveč najrazličnejša nacionalistična in patriotična gibanja in stranke. Celo v vojaških krogih ne gre vse tako gladko.

Že pretekli teden smo pisali, da je napadel EOS celo najvišji francoski vojaški poveljnik maršal Juin. Zaradi tega je bila Lanielova vlada v resni zadregi. Juina je skušala pripraviti k pokori. Toda zaman. Juin je vojak in zna držati dano besedo In pri tem je deležen velike solidarnosti francoskega javnega mnenja.

V nedeljo so priredili povratniki z bojišč v Indokini svečanost za padlimi pred slavolokom Zmage v Parizu. Na slavnost sta se pripeljala tudi ministrski predsednik Laniel in obrambni minister Pleven.

Njuna navzočnost je kaj kmalu izzvala nerede. Svečanost se je spremenila v manifestacijo solidarnosti z maršalom Juinom, proti vladi in proti EOS. Manifestanti so celo oklofutali Plevena in Lanielа. Oba sta morala zapustiti svečanost in se odpeljati v zaščitenih policijskih avtih.

V sredo je govoril na neki tiskovni konferenci general De Gaulle. Tudi on je obsodil organizacijo EOS. Dejal je, da mora Francija gojiti prijateljsko politiko bodisi z ZDA, kakor tudi z ZSSR. Ob tej priliki je De Gaulle obsodil tudi atomsko orožje.

Tudi v Italiji se širi odpor proti ratifikaciji pogodbe o EOS. Senator Sereni je napovedal, da bo v kratkem v Rimu izredno zborovanje partizanov miru, na katerem bodo javno obsodili i EOS i atomska in vodikova orožja.

V zadnjem času je bila precej agilna ameriška veleposlanica Luce. Obiskala je tudi ministrskega predsednika Scelbo ter mu priporočila, naj čimprej predloži parlamentu predlog o ratifikaciji pogodbe o EOS. To je Scelba kaj kmalu naredil. V torek je namreč predložil omenjeni osnutek v parlamentu. O predlogu bo za sedaj razpravljala parlamentarna komisija za zunanje zadeve. Sele ko bodo izdelane vse formalnosti bo predložen v razpravo in odobritev parlamenta. Predvideva se, da se bo to zgodilo šele čez nekaj mesecev. Vendar pa se vladna koalicija že sedaj zaveda resnosti položaja in dejstva, da bo borba za ratifikacijo zelo trda.

"Dnevi pomladi"

Komisija mladink ZDŽ sporoča, da so se začele priprave za «Dneve pomladi tržaških dekleta». Lepo in važno pobudo, ki stopa le v tretje leto, bodo gotovo vsa dekleta in matere sprejele z velikim navdušenjem. To bo namreč prilika za srečanje deklet in razpravljanje o njihovih problemih ,težnjah in zahtevah. Program letošnje manifestacije bo sestavljen na podlagi naslednjih točk: obramba dela, prikaz ustvarjalnih sposobnostih deklet, razstava dekliških ročnih del, športna srečanja in udeležba na prvomajskem telovadnem nastopu.

Pristanki za sestavo koordinacijskega odbora za navedeno dekliško manifestacijo se sprejemajo na sedežu ZDŽ, trg Ponterosso 6, II.

BELTRAM JE V DOLOČENEM TRENUTKU OSTAL V MANJŠINI

Vidnejši koprski vodje so se navduševali za Djilasa

Tudi v coni B je imela «Djilasova zadeva» svoje posledice.

V Kopru se, namreč, vztrajno govori, da so Djilasovi članki vzbudili precej veselja pri nekaterih vidnih voditeljih cone B. Zaradi tega je moral poglavar cone B in intimni prijatelj Borisa Krajgherja Julij Beltram ostro poseči vmes, ko je bil Djilas izključen iz vodstva titovske stranke.

Navdušenje za Djilasa pri nekaterih titovskih glavarjih je prišlo do izraza celo v italijanskih oddajah radia Koper. Ko je Djilas začel objavljati v «Borbi» svoje članke, s katerimi je pripravljal teren za odkrito odpravo vseh poslednjih znakov življenja v nekdanji KPJ, je ravnatelj italijanskega oddelka radia Koper Fanelli organiziral več komentarjev k člankom. Ti komentarji so odobravali Djilasove «teze». V teh oddajah se je Djilas poveličeval kot eden izmed «stebrov» titovskega režima in kot začetnik preobrata v notranji politiki, t. j. odkritejšega preobrata k zahodnemu tipu režima. Ljudje, ki so poslušali te oddaje, so bili prepričani, da gre za politično linijo, ki jo narekujejo od zgoraj. Zato so se vsi večji in manjši voditelji titovstva v coni B začeli odkrito zavzemati za Djilasove «teze» in jih širiti povsod.

Po Kopru se govori, da so bili v določenem trenutku navdušeni Za Djilasa skoraj vsi nameščenci slovenskih in italijanskih oddaj koprskega radia.

Prav tako je še v novembru in prvi polovici decembra 1953 prišlo na dan, da se ogromna večina titovskih aktivistov strinja z Djilasom. Najbolj vneta sta bila med drugimi Albin Cotar in Mario Abram. Od voditeljev se je proti Djilasu izrekel le Julij Beltram. To pa ne morda, ker bi bil kaj pomislil s svojo glavo, marveč zato, ker zgleda, da je bil še pred izbruhom afere obveščen od svojega prijatelja Krajgherja, kako je z Djilasom. Bil je pač posvarjen, naj ne dela «neumnosti« kot vsi ostali.

Zvedelo se je tudi, da so se vsi Djilasovi navdušeni pristaši morali po III. plenumu ZKJ odreči svojim idejam na nekem sestanku, kjer jih je Beltram gnjavil na vso moč. Zgleda, da se je Beltram najbolj zaganjal proti Fanelliju in da je pripravil nekaj svojih priganjačev, ki so zahtevali Fanellijevo odstranitev z radijskega vodstva in izključitev iz ZKJ. Ker pa so morali ugotoviti, da je bilo to navdušenje za Djilasa vsesplošna stvar pri aktivistih, so se Beltram in ostali morali umiriti, da ne bi tvegali prevelikega števila ljudi. Vsekakor pa je značilno, da se je okrog Fanellija, Cotarja in Abrama ustvarilo vzdušje precejšnje hladnosti in sumničenja. Cotar je pač bil zelo vroč v svojih nastopih, ker je sanjal o likvidaciji vseh oblik organizacije delavskega razreda, kajti je že itak likvidiral vso svojo preteklost borca v NOB.

Kriza v titovskih vrstah v coni B je pač izraz krize v Jugoslaviji. Ta kriza pa je istočasno tudi izraz osamljenosti, v kateri se nahajajo titovski voditelji v coni B, kjer jih ljudstvo do dna svoje duše sovraži. Sušlja se tudi, da «Djilasovci» niso preveč prepričani o svoji zmoti in da čakajo ugodnega trenutka za nov nastop

Povišanje cen na Japonskem

TOKIO — 1. aprila so na Japonskem povišali cene pivu, alkoholnim pijačam in tobaku. Podražili so tudi radijsko naročnino in vožnjo na železnicah. Slednje so podražili za 20 odst., radijsko naročnino pa za 30 odst.

Kongres nemške partije

BERLIN — V torek se je zaključil kongres Enotne socialistične partije Vzhodne Nemčije. Po končanem kongresu je govoril na Marx-Engelsovem trgu vodja sovjetske delegacije tov. Mikojan. Pozval je nemški narod, naj živi v bratski povezavi s sovjetskimi narodi.

ZDA hočejo iz Indokine razširiti vojno na Kitajsko

Vietnamska ljudska vojska kontrolira večino ustja Rdeče reke

ZDA hočejo za vsako ceno razširiti vojno v Indokini. Izvati hočejo napad na LR Kitajsko. To je odkrito povedal republikanski senator Kennedy washingtonski zbornici. Da imajo ta namen, je podčrtal tudi sam Eisenhower na svoji zadnji tiskovni konferenci. Toda razširitvi vojne se upirajo vse države. Doslej je samo filipinska vlada z odobravanjem sprejela to vest. Sicer pa je ta vlada znana po svoji tesni povezanosti z vlado ZDA.

Sovjetski tisk pa v tem resnem trenutku poziva vojskujoče sile, naj takoj prenehajo s sovražnostmi in naj se prično pogajanja med Francijo in vietnamsko demokratično republiko.

Grožnje ZDA so bile celo v Hanoju zelo hladno sprejete na znanje. Francosko vojaško poveljstvo je cenzuriralo govor Dullesa in prepovedalo objavo v tamkajšnjem tisku.

Vlade V. Britanije, Japonske, Filipinov, Nove Zelandije in Avstralije so sporočile ZDA, da se ne nameravajo udeležiti ultimativne akcije proti Kitajski.

Bitka za trdnjavo Dien Bien Fu še vedno traja. Take bitke še ne pomni zgodovina vietnamske vojne. Kljub vsem mogočim poizkusom francoskih kolonialistov in ameriških «specialistov» ni bilo mogoče upogniti vietnamske ljudske vojske.

V teku so tudi velike bitke ob Rdeči reki, čigar dobro polovico ustja, ki meri približno 15.000 kv. km., je že pod kontrolo vietnamskih partizanov.

Francosko javno mnenje vedno bolj odkrito obsoja vojne pustolovščine v Indokini.

Francoska vlada je pretekli teden preučevala ameriške «tajne predloge» glede vojne v Indokini. Ti-le predlogi se dele v dve točki. Prva točka govori o tem, da bi morale vlade zapadnih velesil še enkrat «svečano» opozoriti LR Kitajsko, naj preneha s podpiranjem Ho Ci Minha; druga točka pa se nanaša na neposreden poseg v vojno pod zastavo OZN, tako pač kot v Koreji.

Jim neverjamemo

TITOVSKA «ENOTNOST»

«Primorski» od 7. t. m. se je v uvodniku že zopet lotil brunkanja na strune «enotnosti». Ta popevčica se pojavlja na njegovih straneh, ko titovci pripravljajo kakšen velik udarec proti tržaškim Slovencem. Ne glede na to se nam zdi čudno, da se titovci sploh upajo govoriti o enotnosti, ko je vsem znana politika zdrahe, razbijaštva in sektaštva, ki so jo vedno vodili, prav posebno v času, ko so še nekaj pomenili v Trstu, t. j. v času njihovega paševanja na vrhu tržaških demokratičnih organizacij. Verjeti titovcem je pač kot verjeti tatu, da ni tat, ko pa vidiš, da drži v rokah ukraden predmet.

To pa še ni vse. «Primorski» se lepo prikazuje kot «nosilec enotnosti» proti osmooktobrskemu diktatu in proti sedanjim gospodarskim razmeram. Ali ga sploh ni sram? Kako morejo titovci pozivati k enotnosti proti osmooktobrskem diktatu in sedanji gospodarski krizi, ko je prav vlada, ki ji sledijo, sokrivka i note od 8. oktobra i sedanjega težkega gospodarskega stanja na našem področju? Kako morejo titovci pozivati k «enotnosti proti diktatu», ko je pred tednom dni prišlo na dan, da je Tito zagotovil Edenu, da «je praktično prepričan, da bo njegova dežela sprejela rešitev (diktat, op. ur.), ne more je pa odkrito zagovarjati»? Ali je morda Tito zanikal te besede ameriške veleposlanke v Rimu Luce? Ali je morda kdaj koli zanikal, da se o tem ni menil z Edenom?

Sokrivci diktata bi torej želeli ustvariti enotnost proti... diktatu. Ce pomislimo, da je Tito že neštetokrat ponudil Trst Italiji in da je Popovič pred kratkim izjavil, da se Jugoslavija zavzema le za nekaj slovenskih vasi cone A, pomeni, da so pozivi «Primorskega» k enotnosti le poskus za novo varanje naših ljudi. Titovci bi pač radi nalovili nekaj tisoč slovenskih kalinov zato, da se bi borili... proti diktatu, t. j. za priključitev Trsta in večine cone A k Italiji in za priključitev cone B in nekaterih «malopomembnih slovenskih vasic» k Jugoslaviji. Kje pa mislijo, da so? V deželi, kjer raste... travica hočem?

SKUPNA PODLAGA

«Demokracija» od 2. aprila je objavila uvodnik, v katerem prepričuje «demokratične Slovence», naj se strnejo v enotno fronto proti...? Ne vemo. Zgleda proti titovcem, če pa dobro pomislimo, morda tudi za pravice zamejskih Slovencev. Mi smo v našem listu že večkrat pozvali «Demokracijo» ,naj se pregledajo vse možnosti za ustvaritev široke fronte tržaških Slovencev. Pripravljeni smo na tako široko fronto. Vedno pa smo dobili kot odgovor molk ali pa diplomatsko zavite pozitivno - negativne odgovore. Dejstvo je, da se morda ljudje pri «Demokraciji» ne zavedajo, da sta danes važni predvsem dne vprašanji, ki terjata enotnosti, t. j. obramba STO in narodnostnih pravic Slovencev. Na tej podlagi bi lahko kaj storili, če je kaj dobre volje na drugi strani. Naj se zavedajo pač, da je razcepljenost glede teh dveh vprašanj zaželena Anglo-amerikancem (pa naj bo to všeč ali ne gg. okrog «Demokracije»), italijanskim nacionalistom in prav tako titovcem. Poleg tega bi še pripomnili, da «Demokracija» dela velikansko uslugo titovcem, ko jih smatra za komuniste, saj je zelo težko, da bi titovci kje drugje dobili takih brezplačnih propagandistov, njihovega lažikomunizma.

STRAH?

«Katoliški glas» in Slov. krščanska soc. zveza že nekaj tednov molčita o svojem občnem zboru, ki se ni vršil zaradi odstopa g. Besednjaka. Ce so voditelji SKSZ v resnici «demokratje», se ne bi smeli bati občnega zbora, kjer bi lahko javno povedali, kaj se je v njih vrstah zgodilo.

Člani SKSZ se danes vedno odkriteje sprašujejo, do kdaj dobo morali čakati, da se bodo novi milostljivi vodje organizacije spomnili, da mora vsaka organizacija, pa naj bo kakršne kolt barve, položiti svoje račune, ko se dogodi kaj takega, kot se je dogodilo z enim izmed njenih voditeljev t.j. z dr. Besednjakom. Ali je morda to izraz bojazni pred krčmarjem, t. j. pred članstvom?

OD TEDNA do tedna

PETEK, 2. aprila: RIM: *Končno* so državni nameščenci dosegli, da jim je vlada priznala izplačilo predujma na bodoča mezdna izboljšanja — PALERMO: *Začel* se je proces proti 63 članom Giulianove tolpe; kot je znano, sta bila pred procesom zastrupljena tolovaja Pisciotta in Russo, ki sta izjavila, da bosta razkrila skrivnostno povezavo med tolpo in krogom določenih političnih osebnosti — GEORGETOWN: *Bivši* predsednik vlade angleške Gvajane Jagan in njegova žena sta bila konfinirana od okupacijskih oblasti; pred meseci je angleška vlada razpustila izvoljeno vlado, ki je izdajala ukrepe za izboljšanje življenja v koloniji in za njeno osamosvojitev.

SOBOTA, 3. aprila: KAIRO: *Vlada je odredila,* naj se univerza zapre zaradi študentske stavke v znak protesta proti metodam polk. Naserja, ki je preklical vse ukrepe za demokratizacijo življenja v Egiptu; policija je nastopila proti manifestaciji študentov in prebivalstva v prid Nagiba — MOSKVA: *Prispela* je skupina igralcev pariškega gledališča «Comedie Francaise», ki bodo uprizorili več komedij francoskih klasikov — ZENEVA: *Mednarodni* urad za delo je ugotovil, da je v svetu 180 milijonov družin brez primernega stanovanja.

NEDELJA, 4. aprila: MILANO: *Bivši* pater jezuit Tondi je na javni konferenci izjavil, da je poljska vlada obnovila po vojni 5000 cerkev — CHICAGO: *Policija* je aretirala predsednika KP za državo Massachussets Otisa Archerja Hood pod obtožbo, da je prekršil zakon proti «prevratniškim gibanjem»

PONEDELJEK, 5. aprila: MOSKVA: *Sovjetska* vlada je poslala zahodnikom noto, v kateri sporoča, da se strinja s tehničnimi predlogi zahodnih velesil glede organizacije ženevske konference — GAETA: *Na upravnih* volitvah so levičarske stranke prejele preko 900 glasov več kot 7. junija — CASABLANCA (Marok): *V atentatu* je bil ubit francoski policist, dva pa sta bila ranjena.

TOREK, 6. aprila: RIM: *Prizivno* sodišče je znižalo kazen bivšemu monsignorju Cippicu, vatikanskemu voditelju, ki je bil pred šestimi leti obtožen raznih poneverb; zaradi zmanjšanja kazni bo Cippico osvobojen — BERLIN: *Ob zaključku* IV. kongresa Združene socialistične partije se je vršilo veliko množično zborovanje, na katerem je nastopil tudi predstavnik CK Komunistične partije SZ Mikojan — TEHERAN: *Bivši* zunanji minister Mosadekove vlade Fatemi, ki ga je ob aretaciji neki Zahedijev pristaš zabodel z nožem in nekaznovano zbežal, umira; zdravniki so izjavili, da zanj ni več nobenega upanja.

SREDA, 7. aprila: KAIRO: *V teku* študentovske manifestacije proti vojaškemu svetu in v prid Nagiba v Aleksandriji je policija napadla manifestante; pri izgredih je bilo ranjenih 12 policistov in 10 študentov — BUKARESTA: *Turčija* in Romunija sta podpisali enoletno trgovinsko pogodbo, ki predvideva izmenjavo v znesku 20 milijonov dolarjev — BERLIN: *Vojni* zločinec Manteuffel je govoril v zahodnem Berlinu, dobro zastražen od policije, ker so Berlinčani manifestirali proti njegovi prisotnosti v mestu; policija, skupno z nacističnimi tolpami je surovo nastopila proti antifašističnim demonstrantom, jih več ranila in vse desetin pridržala — TIRANA: *Začel* se je proces proti 8 diverzantom in saboterjem, ki so jih ameriški obveščevalni organi pretihotapili v Albanijo; na procesu je prišlo na dan, da je bivši albanski kralj Zogu v službi ameriške vohunske službe.

CETRTEK, 8. aprila: RIM: *CGL* je sklicala tiskovno konferenco, na kateri je njen tajnik Di Vittorio dejal, da je organizacija proti EOS, ker je to «sveta zveza» reakcionarjev in konzervativcev proti delovnim ljudem — TOKIO: *Na Japonsko* je prispela ribolovska ladja «Sohu Maru», ki je tudi bila prizadeta od atomskega izžarevanja — MOSKVA: *Igralci* «Comedie Francaise» so imeli v Malem teatru svojo predstavo, ki je žela velikansko odobravanje.

NOTA ZSSR VLADAM FRANCIJE, VELIKE BRITANIJE IN ZDA

Predlogi Sovjetske zveze odpirajo nove poti k mednarodni pomiritvi

Z vstopom Sovjetske zveze v Atlantski pakt bi ta dobil obrambni značaj, obenem pa bi bila onemogočena oživitev nemškega militarizma

31. marca t.l. je sovjetski zunanji minister tov. Molotov poslal vladam Francije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike posebno diplomatsko noto, s katero sovjetska vlada sporoča omenjenim vladam, da je pripravljena pričeti pogajanja glede pristopa k Atlantskemu paktu. Ker je nota zelo obširna, objavljamo na tem mestu le poglavitne točke, ki so sledeče:

«Sovjetska zveza je vedno vodila in vodi tudi danes politiko miru in izboljšanja medsebojnih odnosov med posameznimi državami. Izraz te politike so bili tudi predlogi, ki jih je sovjetski predstavnik predložil v OZN glede zmanjšanja oboroževanja in prepovedi atomskega in drugega orožja za množično pobijanje in uničevanje. Rešitev tega vprašanja bi v veliki meri zmanjšala breme, ki ga nosijo narodi posameznih držav zaradi oboroževanja. Obenem pa bi zmanjšala neprestano nevarnost, ki preti narodom, namreč da bi veliki znanstveni odkriti, atomska in vodikova sila, bili uporabljeni v svrho pokončevanja. Toda ta vprašanja do danes še niso bila rešena. Sovjetska zveza si še nadalje prizadeva, da bi prišlo do njih rešitve.

Sovjetska zveza se zaveda tudi važnosti, ki jo predstavlja mednarodna varnost v Evropi. Od miru v Evropi je odvisen tudi mir v ostalem svetu. Upoštevajoč to dejstvo, je Sovjetska zveza že na konferenci v Berlinu predložila vladam treh zapadnih velesil predlog, po katerem bi bilo mogoče očuvati mir in varnost v Evropi, t.j. predlog o splošni evropski kolektivni varnosti. Na podlagi omenjenega predloga bi lahko vse evropske države pristopile k tej pogodbi. Pri tem bi se ne gledalo na to, kakšen sistem vlada v omenjenih državah. K pogodbi bi pristopili tudi obe Nemčiji, dokler ne bi prišlo do njune združitve. Taka evropska obrambna pogodba bi vsestransko odgovarjala duhu in ciljem ustanovne listine organizacije združenih narodov. Ustvaritev takega evropskega obrambnega sistema bi po drugi strani pripomogla k temu, da bi ukinili nepotrebno oboroževanje posameznih držav, kar neizbežno povzroča medsebojno nezaupanje in napetost.

Sovjetska vlada je že večkrat opozorila vlade zapadnih velesil, da takoimenovana Evropska obrambna skupnost (EOS) oživija nemški militarizem z vsemi nevarnostmi za mir v Evropi. Kot je znano EOS predvideva ustanovitev enotne vojske šestih evropskih držav: Francije, Italije, Belgije, Holandije, Luksemburga in Zapadne Nemčije. Vodilna vloga v tej vojaški skupnosti pa je bila dodeljena vojski Zapadne Nemčije, ki jo vodijo hitlerjevski generali. Znano je tudi, da si voditelji Zapadne Nemčije vsestransko prizadevajo, da bi čimprej obnovili celotno nemško vojsko, kar predstavlja resno nevarnost za sosedne države. Tega pa narodi, ki mejijo z Nemčijo in ljubijo mir, ne morejo odobravati in dopustiti. Obnavljati nemški militarizem pomeni pripravljati pot novi vojni in ne utrjevati miru v svetu.

Na berlinski konferenci ni prišlo do nobenega sklepa v zvezi s tozadevnimi predlogi Sovjetske zveze. Do tega ni prišlo zaradi različnih stališč glede tega vprašanja. Toda zaradi velike važnosti, ki jo predstavljajo ti predlogi, sovjetska vlada smatra za primerno in potrebno, da se nadaljuje analiza teh predlogov.

Ob priliki razpravljanja o sovjetskem predlogu glede očuvanja kolektivne varnosti v Evropi so prišla do izraza tudi mnenja, naj bi bile tudi ZDA vključene v pogodbo o evropski kolektivni varnosti. Upoštevajoč dejstvo, da so se tudi ZDA poleg ZSSR, Velike Britanije in Francije udeležile skupne borbe proti hitlerjevskim napadalcem v drugi svetovni vojni, kakor tudi odgovornosti, ki jih te imajo pri urejevanju povojne Evrope ter, upoštevajoč zahteve, ki so jih ZDA izrazile na berlinski konferenci, sovjetska vlada ne vidi nobene ovire za to, da se tudi ZDA vključijo v splošno pogodbo o evropski kolektivni varnosti.

Na konferenci v Berlinu so predstavniki Francije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike zatrjevali, da ima Severno Atlantski pakt obrambni značaj in da ni naperjen proti nobeni državi, odnosno proti nobeni skupini držav. Stališče sovjetske vlade do tega pakta je znano. Vlada ZSSR ni bila in ni mnenja, da ima omenjeni pakt obrambni značaj. Dejstvo, da Severno-atlantski pakt ustvarja ozko skupino držav in ne upošteva dolžnosti, da prepreči ponovno nemško agresijo, ter da izmed velesil, ki so tvorile protihitlerjevsko koalicijo, samo ZSSR ni podpisnica te pogodbe, dokazuje, da je Atlantski pakt agresiven in naperjen proti ZSSR. Jasno pa je, da organizacija Atlantskega pakta lahko spremeni svoj značaj. To bi se zgodilo v primeru, da bi vse velesile, ki so sestavljale protihitlerjevsko koalicijo, postale njegove članice. Prav zato je vlada ZSSR, zvesta načelom politike miru in zmanjšanja mednarodne napetosti, pripravljena pričeti razpravljanja s prizadetimi državami o možnosti pristopa ZSSR k Atlantskemu paktu.

Ker so vlade Francije, Velike Britanije in Združenih držav Amerike izrazile željo, da bi prišlo do znižanja mednarodne napetosti in do učvrstitve miru, je možno pričakovati, da bodo ugodno sprejele predlog glede pristopa ZSSR k paktu. Če se bo to zgodilo, potem bo Atlantski pakt v resnici postal obrambni pakt. Tako bo tudi mogoče preprečiti oživitev nemškega militarizma. V tem primeru bi organizacija Atlantskega pakta prenehala biti ožja vojaška skupnost. Na ta način bi k temu paktu lahko pristopile vse evropske države, ki bi za vstop zaprosile. To bi bilo poleg učvrstitve učinkovitega kolektivnega obrambnega sistema v Evropi izredno velikega pomena tudi za utrditev miru v vsem ostalem svetu.»

Na vrtu Ljudskega doma na Opčinah ob priliki proslave openskih talcev, ki je bila preteklo nedeljo popoldne

Iz ljudskih demokracij

VELIKI USPEHI NEMSKEGA GOSPODARSTVA

Nemška demokratična republika je v zadnjem letu dosegla velike uspehe na gospodarskem in kulturnem polju. Nemški delavci so pod vodstvom Enotne socialistične partije izvršili za 102% proizvajalni plan. Proizvodnja v preteklem letu je bila za 12,5% višja od proizvodnje v letu 1952. in za 77% višja od proizvodnje v letu 1936. Lahka industrija je izdelala v preteklem letu za 11% več izdelkov kot leta 1952, prehrambena industrija pa se je dvignila za 15%

NOVI POLJEDELSKI STROJI NA POLJSKEM

Poljska industrija je izdelala številne stroje za poljedelska dela. Te stroje so že poslali na deželo in jih bodo uporabljali že pri spomladanskih delih. 10. marca t. l. so izročili kmetijstvu 3.000 novih strojev za setev, 2.000 plugov in 5.000 osipalnikov.

GRADNJA ELEKTRICNIH CENTRAL V LR KITAJSKI

V LR Kitajski je v teku gradnja velikega števila električnih central za kritje potreb električnega toka. Investicije kapitalov za gradnje so letos za 21,8 odst. višje od prejšnjega leta. V letu 1954 bo začelo obratovati približno dvajset velikih električnih central, s proizvodnjo, ki bo za 72 odst. višja od proizvodne zmogljivosti central, ki so bile dograjene v letu 1953. Med drugimi bodo začele letos obratovati: centrala v Tjentsinu, ki bo dobavljala električno energijo Pekingu, Tjentsinu in Tajgščanu; centrala v Taiyuanu, ki bo oskrbovala tovarne težke industrije ter tovarne tekstilov v tem mestu, nadalje centrala v Cungkingu v jugozapadni Kitajski in druge.

Sedem električnih central gradijo s pomočjo Sovjetske zveze.

RUDNISKI STROJI NA POLJSKEM

Poljska industrija bo začela letos s serijsko proizvodnjo 12 novih vrst rudniških strojev. Poljski rudarji bodo imeli tako na razpolago prve rudniške stroje domače proizvodnje. Začeli so tudi izdelovati rudniške vagončke tipa «Rok» in vagončke na hidravlični pogon, ki jih bodo uporabljali v rudokopih, kjer ni mogoče rabiti drugih strojev za natovarjanje premoga

Istočasno izdelujejo novo vrsto stroja za kopanje premoga. Električni stroj bo obratoval s silo 80 HP in je še posebno primeren za poljske premogovnike, kjer se naleti zelo pogostoma na trde plasti premoga.

ŽIVLJENJE PARTIJE

Pismo sekcijam

1.

Z naglimi koraki se približuje 1. maj. V začetku je zgledalo, da se bo telovadni nastop moral vršiti v nedeljo 9. maja, ta teden pa se je zvedelo, da je občina dala na razpolago stadion za soboto 1. maja.

Zato manjka za telovadni nastop pičlih dvajset dni, v katerih se morajo pospešiti telovadne vaje. Sekcije in celice KP se morajo v tem času zanimati zato, da nudijo svojo vsestransko pomoč sekcijam in aktivom ZKM, ki imajo nalogo, da organizirajo telovadce in pripravijo nastop. Sekcije in celice KP se ne smejo omejiti na to, da «priganjajo» mladinska vodstva k delu za mobilizacijo telovadcev. V šibkih točkah se mora pregledati, kaj se da napraviti za konkretizaciji pomoči ZKM. V teh dneh naj se organizacije KP potrudijo, da se stalno zanimajo za ta problem, da pomagajo ZKM pri mobilizaciji telovadcev in da se na splošno lotijo vseh vprašanj, ki nastajajo v tej zvezi. Ne sme se dogoditi, da bi se to vprašanje pustilo le v rokah mladincev in da ne bi partijske organizacije storile ničesar. Zavedati se je treba, da predstavlja telovadni nastop veliko manifestacijo naše mladine, za katere uspeh je prav tako odgovorna partija.

2.

Nadaljuje se borba ladjedelniških delavcev proti začasnim odpustom z dela 1500 ljudi. Kot je razvidno, se borba zaostruje, ker ravnateljstvo CRDA, vodstvo Delavske zbornice in pokrajinske ter občinske oblasti nočejo niti slišati, da bi se sporazum od 17. marca t. l. preklical.

V tej fazi borbe je najbolj važno, da se organizirata solidarnost in enotnost vseh ostalih delovnih ljudi okrog ladjedelniških delavcev, ki ne smejo biti osamljeni, ker je njihova borba življenjske važnosti za vse mestno in področno gospodarstvo. Naj se zato organizirajo, kjer koli je to mogoče, solidarnostni sestanki, konference, shodi, naj se upozna prebivalstvo s to težko borbo, naj postane ta borba osrednje vprašanje, ki ga morajo čutiti najširše ljudske množice. Od uspeha te borbe je v veliki meri odvisna usoda mesta. Sekcije in celice naj osredotočijo svojo pozornost na to vprašanje, naj ga dobro preučijo in naj na njegovi podlagi razširijo svojo akcijo s konkretnimi krajevnimi pobudami, s katerimi bodo mobilizirali krajevno prebivalstvo.

* * *

V sredo 14. t. m. ob 20,30 bo na sedežu Komunistične partije v Nabrežini aktiv vseh partijskih sekcij devinsko-nabrežinske občine.

POMANJKLJIVOSTI PRVE PREISKAVE O SMRTI WILME MONTESI

MONTAGNO SO DEMOKRISTJAN povišali do državne osebnost

Pred preiskovalnim sodnikom zaslišana šele prva priča - Vrzeli, ki jih je pustil javni tožilec dr. Sigurani - Lažni markiz na uradni svečanosti

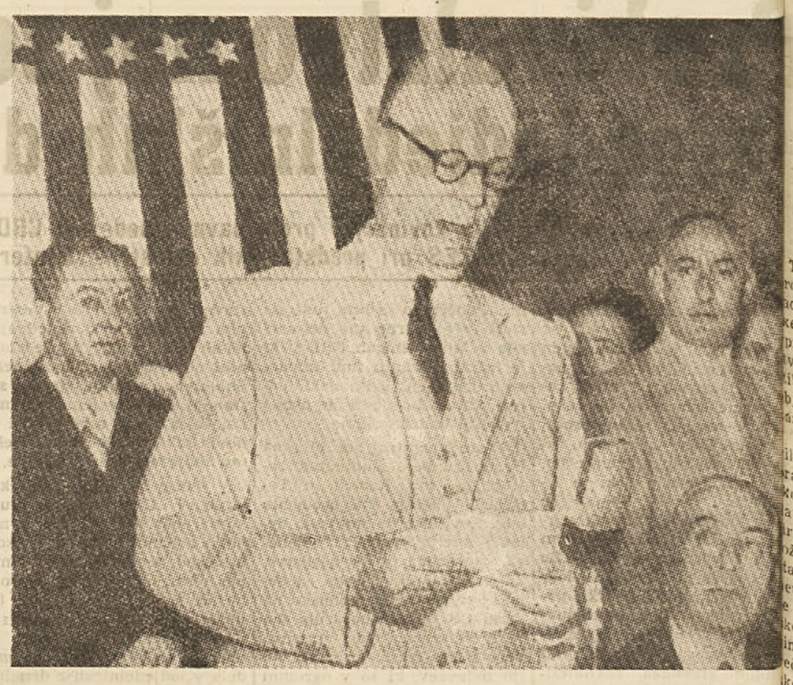

Ugo Montagna (desno v ozadju) v družbi uglednih državnih osebnosti ob priliki neke radne slovesnosti v Palermu. Pred mikrofonom svetovalec MSA (organizacija takozv. ameriške «pomoči») Shepard

Sele v ponedeljek, to je dva tedna, odkar je bil odložen proces Muto, je dr. Raffaele Sepe, predsednik preiskovalnega odseka apelacijskega sodišča v Rimu zaslišal prvo pričo Adriano Bisaccio. Kakor je bilo predvidevati, se je sodni aparat spravil v tek zelo počasi. Na vsak način pa bi se morala sedaj nadaljevati preiskava, ko je bila končno spravljena v tek, z večjo naglico. Ni pa še znano, kdaj bo dr. Sepe zaslišal trojico Montagna, Piccioni in Pavone, na katero padajo, posebno na prva dva težke obtožbe v zvezi s smrtjo Wilme Montesi.

Javno mnenje pričakuje, da bo sedanji preiskovalni funkcionar visokega sodnega foruma doslednejši pri zaslišavanju, posebno navedenih treh. Javni tožilec dr. Sigurani, ki je vodil pred procesom preiskavo, je vršil zaupano mu delikatno in važno nalogo zelo površno, kar gotovo ni pripisati nesposobnosti. Dr. Sigurani se ni niti najmanj pobrigal, da bi šel v preiskavi do dna raznim važnim dogodkom ter da bi razčistil kričeča protislovja, v katera sta pri zaslišavanju večkrat padla Ugo Montagna in Giampiero Piccioni, Dočim je Montagna n. pr. zanikal, da bi se sestal usodnega 29. aprila skupno s Piccionijem pri načelniku policije Pavoneju, ni bil Piccioni v svojih izjavah tako gotov stvari. Sin demokristjanskega ministra ni namreč izključeval možnosti, da sta bila skupaj Montagno pri Pavoneju. Ta je Moneta Caglio pojasnil vnemu tožilcu do podrobn Povedala je brez ovinkov sta šla Montagna in Piccio načelniku policije zato, da bi magal sinu ministra iz zag zvezi s smrtjo Wilme Mo Vseh teh važnih okoliščin dr. Sigurani razčistil do Razen tega je pustil v svoji skavi precejšnje vrzeli, ki tiče orgij v zloglasni Capo in kar se tiče uporabljanja mil. Gre nedvomno za težk manjkljivosti prejšnje preis ki bi jih moral njegov naslo popraviti in to v interesu vice, ne oziraje se na so položaj, ki ga zavzemajo mezniki.

Medtem ko se je prei končno spravila v tek, so P na dan še nova senzacio razkritja na račun Ugo M gne, lažnega markiza, bl špijona Ovre in nemških o torjev. Do sedaj se je vedel je imel Montagna razne ks ske posle z demokristjans ministri, njihovimi sinovi, se je na procesu, da jih je kupoval z milijoni, da je ku razkošna stanovanja policij načelnikom itd. Bil je dej ožji prijatelj demokristja vladnih krogov, ki so mu vrata ministrstev ob vsaki u stežaj odprta. Toda te dni je šlo na dan še nekaj novega, spravlja v še večjo sramot mokristjansko stranko in lepo luč vlado kot tako. Iz slik, ki jih je objavila «Un izhaja, da je postal bivši Ovre in Gestapa po zaslug mokristjanov že neke vrste državna osebnost. Na slik videti Montagno v družbi nih državnih osebnosti ob neke uradne svečanosti, bila 31. maja lanskega l Palermu, kjer so otvorili termoelektrično centralo. S nosti so se udeležili svetnik riškega poslaništva v Rim bridge Durbrow, prvi predse apelacijskega sodišča Di grof Vitorelli, takratni mi za javna dela Aldisio, na kardinal Ernesto Ruffini in ge visoke osebnosti. In med sedi povsem mirno zloglasni Montagna, človek nečiste klosti. Mnenja smo, da so me slike, do katerih je «Unita» le z velikimi tež in z izredno spretnostjo, stno dokazano gradivo za stra liberalca De Cara, ki Scelba poveril nalogo «mor cije» vladnih krogov. S vsega razvoja afere Mo Montagna se postavlja torej na naloga, da se uvede čim parlamentarna preiskava, k zahtevajo stranke opozicije; skava, ki postaja tem nu prav zaradi zadnjih senzac nih razkritij, ki jih ne m pokriti nobeni Scelbovi de ki poskusi «moralizacije».

ZAHODNI INTERESI V OZADJU DVOBOJA TITO-DJILAS

Po drugi poti uveljavljajo Djilasove likvidatorske teze

ZKJ ne more nositi več pečata delavske organizacije, ker delavci predstavljajo le njeno neznatno manjšino - Tito si želi, da bi socialistične dežele smatrale Jugoslavijo za kapitalistično državo

Januarja, t. j. na «plenumu» centralnega komiteja takozvane zveze komunistov Jugoslavije so obtožili Djilasa, da se «klanja Zahodu», da je «revizionist», da se drži levega laburističnega prvaka Bevana itd. Na istem «plenumu» pa so svečano zagotovili, da bodo še nadalje razvijali in poglabljali stike z desnimi socialisti v svetu, prav posebno pa z njihovo «internacionalo», ki jo vodi laburist Morgan Philipps.

Svojim obljubam se niso izneverili, ker so 27. februarja poslali svojega predstavnika na konferenco Comisca, t.j. socialdemokratske internacionale v Bruselj. Titovce je na tej konferenci zastopal kot opazovalec Veljko Vlahovič, bivši glavni urednik «Borbe» in bivši prijatelj Djilasa, kateremu je dovolil objavljanje znanih člankov.

Na konferenci v Bruslju je bila na dnevnem redu točka o evropski obrambni skupnosti in razprava o načinu za pospešitev ratifikacije te «skupnosti», v kateri bi morali igrati glavno vlogo nemški militaristi. Veljko Vlahovič je torej s svojo prisostnostjo dokazal, da med socialdemokrati in titovci ni nobene razlike in da tudi slednji odobravajo ukrepe najreakcionarnejših voditeljev desnih socialistov za pospešitev ratifikacije evropske vojske.

Titovci, torej, niso spremenili svoje politike do socialdemokratskih voditeljev, ki predstavljajo buržoazno peto kolono v vrstah delavskega razreda. Čeprav so Djilasa kritizirali, da se preveč »klanja Zahodu», so nadaljevali svoje «klanjanje Zahodu» in so šli v svoji zunanji politiki tako daleč, da so podprli oboroženje nemških revanšistov.

Če niso spremenili politike, zakaj so torej Djilasa izključili iz svojih vrst in napravili korak nazaj v svoji lažimarksistični demagogiji? Prav ta dejstva nam potrjujejo, da je šlo v «zadevi Djilasa» za boj dveh skupin na vrhu režima in da je pritisk množic tako velik, da voditelji ne morejo preko njega. Ljudje se lahko sprašujejo, ali je v interesu pokroviteljev titovskega režima sprožiti boj v vrstah klikašev, medtem ko se baza režima vedno bolj zožuje? Prav to dejstvo je vznemirilo enega ali vse režimske pokrovitelje. Tujci so videli, da obstaja nevarnost popolnega Titovskega poloma, zato pa so nastopili preko Djilasa, da bi na podlagi njegovih «demokratičnih» gesel mogli mobilizirati širše množice in tako zagotoviti novemu vodstvu, na katerem vrhu bi bil moral sedeti Djilas, določeno množično bazo, ki jo Tito izgublja.

Ni dvoma, da je Tito videl to nevarnost in naglo ukrenil vse potrebno za onemogočitev Djilasovega udarca. Pri tem se je poslužil odločnega pritiska na voditelje, ki so simpatizirali z Djilasom, a so bili vezani na njega zaradi svojih osebnih grehov, ki jih Tito predobro pozna. In tako je prišlo do začudenja Djilasa, ki je Vukmanoviču na januarskem plenumu javno očital, da obrača plašč po vetru in da ne zna misliti s svojo glavo. Po drugi strani je Tito delno znal izkoristiti ogorčenje delovnih množič proti Djilasovim tezam in naivno verovanje določenega števila članov ZKJ v režimska lažikomunistična gesla. Zato je premagal Djilasa.

S tem pa, kot smo videli, ni spremenil politike. Poslužuje se le nekaj več lažikomunistične demagogije, ki mu omogoča — do kdaj? — da drži v svojih rokah določeno število članov ZKJ. Da se politika ni spremenila, je prišlo zelo jasno do izraza na IV. «plenumu» ZKJ 29. in 30. marca, ko je Rankovič dejal, da se bodo še poglobile in razširile zveze z vsemi socialdemokratskimi in «demokratičnimi» gibanji v svetu. Za «demokratična» gibanja Rankovič smatra angleške konzervativce, Scelbo, ameriške republikance in demokrate, nemške klerikalce z Adenauerjem na čelu, grško in turško fašistično vlado, itd.

Med Djilasovimi «tezami» in Titovim izvajanjem konkretne politike likvidacije vsake napredne oblike v Jugoslaviji ni nobene razlike. Razlika je le v tem, da je Djilas hotel izvesti svoje «teorije» odkrito, Tito pa jih pod pritiskom množic mora izvajati preko lažikomunistične demagogije. Da je tako, nam sam Rankovič potrjuje v svojem poročilu na IV. «plenumu», ko pravi, da so vsi člani ZKJ razumeli smernice VI. kongresa kot likvidacijo vsake oblike organizacije in kot razpustitev organizacije kot take. Zaradi tega je odpor ljudskih množic prišel do izraza v sami «zvezi», iz katere so titovski voditelji morali izključiti preko 72.000 članov od novembra 1952 do 31. decembra 1953. V Bosni pa je bilo izključenih od 79.169 članov kar 19.737, t.j. približno 25% članov. Delavci v «zvezi» predstavljajo neznatno manjšino (191.000 od 700.000 članov), kar je najboljši dokaz protidelavske in reakcionarne politike titovskega vodstva. Sam Tito je karakteriziral svoj režim, ko je v zaključkih dejal: «Jaz verjamem samo, da je možno, da jih (sovjetske voditelje, op.ur.) bodo razmere, ki se razvijajo v svetu, prisilile, da bo njihov odnos do nas vsaj takšen, kakršen je nasproti kapitalističnim deželam». Če si Tito želi takega odnosa do Jugoslavije, je pač naravno, da je to dragoceno priznanje sedanjega stanja v deželi, t.j. da je Jugoslavija kapitalistična dežela. To smo razumeli že pred šestimi leti. S. NOVAK

Konji in voli izpodrivajo traktorje z jugoslovanskega polja

«Cene še nadalje naraščajo» — pod tem naslovom je bil 10. marca t. l. objavljen članek v «Borbi». V članku ugotavljamo, da sta se sadje in zelenjava podražila za 4 odst. v primeri z januarjem, krompir od 15,7 na 17,2 din, fižol od 89 na 94 din, čebula od 23,7 na 27,9 din, mleko za 4,9 odst. goveje in svinjsko meso za 10 din po kg v primeri z januarjem. t. l. Od industrijskih proizvodov so se najbolj povišale cene gradbenega materiala. V istem članku je omenjeno, da je februarski indeks cen za 6,5 odst. višji od januarskega.

Ce le malo prebiramo še druge jugoslovanske liste, ugotavljamo zanimiva, obenem pa žalostna dejstva o trpljenju, kateremu je po Titovi krivdi podvrženo pogumno jugoslovansko ljudstvo. Tako so v «Ljudski pravici-Borbi» od 17. II. t. l. v članku «Ali niso cene v ljubljanski bolnišnici previsoke?» naštete naslednje cene: «na Golniku 690 din, zdravilišče Topolščica 700 din, bolnišnica za kostno tbc v Sempetru pri Gorici 720 din, bolnišnica v Valdoltri v coni B 820 din za oskrbovalni dan». Naj omenim še to, da je uprava ljubljanske bolnišnice predlagala, naj bi se letošnje cene v bolnišnici zvišale na 1059 din na dan. Cene za usluge bolnic so povišali od 395 na 960 din, za prvo pomoč se mora plačati 620 din. To je razvidno iz «Ljubljanskega dnevnika» od 25. II. t. l.

Žalostni pojav povišanja cen opažamo po vsej Jugoslaviji. V tej zvezi pravi «Vjesnik» iz Zagreba od 15. III. 54: «Za naraščanje cen so v večini odgovorna industrijska podjetja» in daje primer, da je gospodarsko posestvo Belje prodajalo maslo po 485 din za kg, sedaj pa ga je povišalo na 515 din; neko drugo podjetje je prodajalo čokolado po 680 din, sedaj pa po 940 din. Tudi cene drugih predmetov so se dvignile. To se je zgodilo z gradbenim lesom, o čemer piše «Vjesnik» od 16. II. 54: «Prej so se cene gibale od 14.000 do 18.000 din, danes pa se gibajo od 17.000 do 32.000 din na kub. meter».

Tudi stanovanjskim najemninam ni bilo prizanešeno. «Lj. pravica-Borba» od 28. II. 54 pravi, da so na sestanku strokovne komisije sklenili, da se bodo najemnine povišale v Beogradu povprečno za 50 odst. po kategorijah, t. j. od 20 do 130 odst. V drugih krajih kot na Reki za 80 odst. Prav tako so zvišali cene plina od 24 na 30 din, vode od 15 na 20 din, kot pravi «Riječki list» od 16. III. 54.

Neki delavec iz Šmarja piše v «Lj pravici-Borbi» od 11. III. 54, da v «Šmarju imamo samo eno gostilno, občinsko. V njej točijo dalmatinsko vino po 300 din liter, šmarnico pa po 200 din.» Kako naj si na podlagi teh cen delavec privošči kozarček vina? To bi radi zvedeli od «Primorskega».

Obleka stane danes 30-40.000 din, par čevljev od 2000 do 6000 din, kruh je po 50 din kg, sobno pohištvo stane 90-130.000 din, olje 180-350 din liter. Te številke so visoke, tudi če jih primerjamo z lirami, razumeti pa moramo, da so delavske plače dva-trikrat nižje kot pri nas. «Lj. pravica-Borba» od 3. III. 54 navaja naslednje plače:

visoko kvalificiran delavcev 12.000, kvalificiran 8000, polkvalificiran 7000, nekvalificiran 6000 din na mesec.

Da ne govorimo o vajencih, ki dobijo v prvem letu 1000 din na mesec, v drugem 2000, v tretjem 3000. Razumljivo je, da Tito in ožja klika ne spadata v eno izmed omenjenih kategorij, ker «Slov. poročevalec» od 15. III. 54 piše, da «predsednik vlade prejema 120.000 din na mesec». Poleg nizkih plač moramo upoštevati tudi veliko število brezposelnih. Samo v kmetijskem ljutomerskem okraju je lani iskalo delo 2500 ljudi, tako pravi «Lj. pravica-Borba» od 8. III. 54. Isti list od 27. III. pa pravi, da bo na koncu šolskega leta v goriškem okraju 1500 mladincev brez posla. Isto tako imamo tudi sezonskega delavca, ki se pritožuje v listu in pravi, da «je njegov kruh zelo grenak».

Kmet se pritožuje in pravi, da konj ponovno izpodriva traktorje, ki so se naglo širili po osvoboditvi. V «Lj. pravici-Borbi» od 10. III. 54 se pravi dobesedno: «...sedaj pa se je stvar docela spremenila, začela se je vedno ostrejša borba med starim in novim. Orodje je predrago. Tako pravijo ne le kmetje, marveč tudi zadružniki iz kmetijskega raziskovalnega zavoda, da je v Sloveniji v rabi v poljedelstvu samo še približno 20 odst. traktorjev, 80 odst. pa jih dela v transportu. Konji (pa tudi voli in na žalost celo krave, zlasti na lažjih zemljiščih v pasivnih krajih) so torej že skoraj docela izpodrinili moderni svet - traktorje z njiv».

Ali naj bi bil to po Titovem-socializem?

Končno titovski vodje prihajajo do spoznanja, da to obupno stanje vodi v gospodarsko katastrofo, saj je sam Vukmanovič v skupščini dejal, da «zastaja kmetijska proizvodnja in resno grozi, da bo to omajalo stabilizacijo našega trga, konec koncev tudi našega gospodarstva».

Naj omenimo še to, da je dinar težko padel in da je njegova vrednost še manjša kot malovredne italijanske lire, saj je «Borba» od 20. III. pisala, da je treba za 1 dolar plačati 850,75 dinarjev (630 lir za 1 dolar).

Kaj pa pravijo sindikati k vsemu temu žalostnemu položaju? To nam pove «Lj. pravica - Borba» od 22. II. 54: «Sindikati se često ukvarjajo z malenkostmi in izgubljajo iz vida načelne socialistične pozicije». Članek nadaljuje s pripombo, da «letos lahko pričakujemo, da bo od 20.000 absolventov srednjih in strokovnih šol ostalo brez zaposlitve kakih 8000». Sam tajnik slov. republiškega sind. sveta Mavricij Borc je ugotovil, da «ostaja že leta in leta neorganiziranih kakih 100 tisoč delavcev v Sloveniji».

To z dneva v dan slabše stanje ugotovljamo v Jugoslaviji prav v času, ko je svet zvedel, da so bile v Sovjetski zvezi s 1. aprilom že sedmič po vojni znižane cene in da so bile istotako znižane v Bolgariji in na Češkoslovaškem!

To so žalostna jugoslovanska dejstva, ki jih ne morejo prikrivati niti časopisi niti organi vlade. Prikriva pa jih le «Primorski dnevnik», ki noče, da bi naše ljudstvo spoznalo resen in obupen položaj, v katerem živi junaško jugoslovansko delovno ljudstvo, ki je toliko prispevalo v NOB za lepše in boljše socialno ter kulturno življenje.

A. MARKOVIC

SAMI PRIZNAVAJO...

TUBERKULOZA MED GOVEDOM V ISTRI

Dosedanja bolj informativna izpraševanja v Istri so dokazala, da je v Istri tuberkuloza med govedi na tem področju zelo razširjena. Od pregledanih 3439 glav goveda v okraju Pazin, je bolnih ali sumljivih 8,17 odstotkov (281 glav), v okraju Pulj od 2951 pregledanih je bolnih 201 glava ali 14,6 odstotkov.

(«Riječki list» 15. 2. 54)

PODRAŽITEV JAMSKEGA LESA

Na sestanku Odbora za gospodarstvo Zveznega zbora je Marjan Cvetkovič ugotovil, da se je jamski les podražil od 14.000 na 17.000 ponekod pa celo na 20.000 din.

(«Slovenski poročevalec» 17.2.54)

VISOKI BOLNIŠKI STROŠKI

Odkar je prešla bolnišnica v Novem mestu v samoupravljanje, število bolnikov — samoplačancev pada. Povprečna dnevna oskrbnina je bila 749 dinarjev. Med zavarovanci je še vedno mnogo delovnih nezgod in obolenj, zaradi katerih je bilo lani izgubljenih 77.491 delovnih dni kar znese nad 80 milijonov din. narodnega dohodka. Padanje števila bolnikov — samoplačancev v zdravstenih ustanovah dokazuje, da si marsikdo, ki je potreben zdravljenja, tega ne more privoščiti zaradi dokaj visoke oskrbnine. Zlasti so draga zdravila, ki predstavljajo skoro četrtino oskrbnih stroškov.

(«Slovenski poročevalec» 17.2.54)

ZAKAJ SO SE ZVISALE CENE GRADBENEMU LESU

Razdobje od 6 mesecev, odkar je stopila v veljavo uredba o prodaji lesa v gozdu na čoku potom javne dražbe, je preteklo v diskusijah o vzrokih podražitve gradbenih in finalnih izdelkov. Prej so se cene gibale od 14.000 do 18.000 din, danes pa se gibajo od 17 tisoč do 32 tisoč din. Cena bukovemu tehničnemu lesu je skočila na preko 10.000 din, a smrekovemu preko 13.000 din, v gozdu še v rašči.

(«Vjesnik» 16. 2. 54)

VISOKE CENE KMETIJSKIH PRIDELKOV

Svet proizvajalcev je razpravljal o previsokih cenah kmetijskih pridelkov, ki so mnogo višje kot preteklo leto: glavni vzrok temu je nastop odkupnih podjetij, ki organizirano vršijo odkup pridelkov. Grah se je zvišal za 43%, pšenica pa se proizvaja za 8% manj, koruza za 15%, grah za 11%, meso za 12% in mast za 21 odstotkov manj kakor lansko leto.

(«Borba» 16. 2. 54)

OTROŠKIH DODATKOV NE IZPLACUJEJO

Anton Vidmar iz Koblarjev pri Stari cerkvi je popolnoma slep invalid iz NOB. Ima ženo in dva otroka — enemu od teh otrok pripada otroški dokladek. Nima nikake imovine, da bi bil obdavčen in vendar ne prejema v celoti pripadajočega zneska otroških doklad. Nerazumljivo je, zakaj so mu v avgustu lani odtrgali del otroških dodatkov, pa je mogoče temu vzrok njegova invalidnina? Drugi je Franc Grebenc iz Stare cerkve, leta 1951 je imel v najemu od državnega posestva 12 arov zemlje. Zato je plačeval 318 din davka, zaradi tega so mu avgusta lani znižali otroški dodatek od 3000 na 1950 din. Podobnih primerov je v okolici Kočevja več. Prizadeti so na sestankih množičnih organizacij iznašali svoje težave, vendar doslej brez uspeha.

(«Ljudska pravica-Borba» 17.2.54)

Pisani svet

UGLEDNI DANSKI DUHOVNIKI ZA PREPOVED ATOMSKE BOMBE

Številni danski ugledni duhovniki so podprli poziv za prepoved atomske bombe, ki ga je razglasil canterburyški dekan Johnson. Holandski list «Lang Og Folk» poroča, da so poziv podprli tudi pastor Unfe Hansen, predsednik duhovnikov-partizanov miru, škof Roskilde Skjeler, škof Halfdan Hoegsbro in številni drugi visoki cerkveni dostojanstveniki.

MACCARTHYSTI PROTI EINSTEINU

Ameriški fašisti obdolžujejo slovitega profesorja Alberta Einsteina, da je zagrešil velik diverzantski zločin. Dolžijo ga, da mu je neka oseba izročila 21 dolarjev za žrtve španskega frankističnega režima. Po njih logiki je tudi podpora žrtvam fašizma zločin.

ZA VSAKOGAR NEKAJ

SIJAJNA ZAMISEL

SKOT je prišel na obisk k prijatelju v London. Dobro se je počutil in zato se ni niti najmanj spomnil, da bi se po tednu dni bivanja pri prijatelju vrnil domov. Seveda ga je bil prijatelj že naveličan in, ker mu ni hotel tega odkrito povedati, ga je skušal po ovinkih pripraviti na odhod. Zato ga nekega jutra povsem nedolžno vpraša:

«Ali ne misliš, da bi te po tolikem času žena in otroci zopet radi videli?»

«Sijajna zamisel!» mu odgovori Skot. «Takoj jim pošljem telegram, naj pridejo semkaj.»

* * *

PRAVI VZROK

«SEDAJ šele razumem kakšen si. Poročil si me samo zato, ker imam denar.»

«Ne ljuba, ti se pa motiš. Glavni razlog ne tiči v tem. Poročil sem te, ker ga jaz nimam.»

* * *

KDO JE DRUGI?

«NE bom nastopila v vašem filmu za nobeno ceno, dokler ne menjate ostalih igralcev» — pravi precej domišljava filmska igralka režiserju. «Pomislite, da dva sploh ne znata igrati.»

«Ali res? — jo ironično za režiser — in kdo naj bi bil drugi?»

* * *

«Zelo rada bi prišla k tebi obisk. Toda pomisli, da nimam kaj obleči»

VPRAŠANJA SLOVENSKE ŠOLE NA TRŽAŠKEM

Kje so "privilegiji"?

Otvarjamo serijo člankov o slovenskem šolstvu na našem Ozemlju. Vprašanje, o katerem bomo razpravljali v teh člankih, je zelo važno. Zato bi bilo primerno, da bi tudi ljudje izven našega uredništva, tudi sodelavci in bralci posegli v zadevo ter tako pripomogli k temu, da bi bila serija čim popolnejša in podkrepljena s konkretnimi podatki. Tiste, ki govoričijo o nekakih privilegijih, v katerih naj bi se nahajala naša šola moramo takorekoč postaviti ob zid.

I.

Tržaški občinski odbornik prof. Sciolis je na eni izmed zadnjih sej tržaškega občinskega sveta govoril tudi o vprašanjih slovenskega šolstva. S pomočjo neke statistike, ki jo je pred nedavnim objavila ZVU, je poskušal pričarati, da je slovensko šolstvo v Trstu deležno nekakih privilegijev in da je prav za tem na boljšem nego italijansko šolstvo. Trdil je nadalje, da so zahteve Slovencev prenapete in nerealne ter da je vprašanje o narodnostnem zapostavljanju tendenciozno in neutemeljeno. Skratka: hotel je reči, da Slovenci na Tržaškem uživajo vse pravice, ki jim pripadajo. Se več: hotel je reči, da te pravice nepristransko dele italijanski oblastniki. Nimamo namena, da bi pomerizirali s prof. Sciolisom. Zadeva, o kateri govorimo, je preresna, da bi se spuščali v neplodno polemiko ali diskusijo. Zato hočemo biti temeljni načelni v razpravljanju. Toda prav s to načelnostjo — in v to smo trdno prepričani — bomo konkretno dokazali, da je stališče prof. Sciolisa in njemu enakih nacionalistov neutemeljeno in da ima namen samo škodovati slovenskemu šolstvu in slovenskim interesom. Z načelnostjo bomo konkretno dokazali, da je slovensko šolstvo na Tržaškem zapostavljeno, da se Slovencem gode velike krivice, za katere so poleg ZVU odgovorni tudi italijanski šovinistični uradniki in funkcionarji.

Ze omenjena statistika o šolstvu, ki jo je pred nedavnim objavila ZVU in ki vsebuje podatke o stanju šolstva v tržaški občini z dne 31. januarja, navaja sledeče:

a) slovenske šole: osnovnih šol je 15 s 76 razredi, 63 pol učilnicami, 1.357 učenci in 111 učitelji. Srednjih in strokovnih šol je 9 s 70 razredi, 49 učilnicami, 1.671 učenci in 140 profesorji in strokovnimi učitelji;

b) italijanske šole: osnovnih šol je 29 s 628 razredi, 349 in pol učilnicami, 13.484 učenci in 947 učitelji. Srednjih in strokovnih šol pa je 31 s 520 razredi, 340 in pol učilnicami, 13.201 učenci in 1.035 profesorji in strokovnimi učitelji.

Povprečno pride po 26,9 učencev na vsako učilnico v šolah s slovenskim učnim jezikom ter 38,6 na učilnico v šolah z italijanskim učnim jezikom.

Take so torej številke. In te naj bi po logiki italijanskih šovinistov dokazovale, da je slovenska šola v Trstu deležna nekih privilegijev. Morda pa so ti privilegiji v tem, da je vrsta razredov nastanjena v prostorih, ki niso bili zgrajeni za šole, v prostorih, ki so tako prenatrpani, da prihaja otrokom celo slabo. To se je že dogodilo na Trgovski strokovni šoli v ulici Lazzaretto Vecchio in na drugih šolah.

Dejstva pa, da slovenske šole v resnici še niso uzakonjene, da nimajo stalnosti, da niso vključene v organični načrt, da si katera koli oblast prisodi pravico, kadar se ji zdi primerno, in da ukine razrede z izgovorom, da je premalo učencev, ne upoštevajo omenjeni šovinisti.

Naši učitelji in profesorji nimajo stalne namestitve, nimajo nobenega jamstva za stalno službo. Vsako leto morajo prositi za namestitev. Podvrženi so celo posebni kontroli tajne okupacijske policije, ki samovoljno odloča o namestitvah in premestitvah. Vsega tega na italijanskih šolah ni, zato ker imajo stalnost po zakonu. In tako je tudi pravilno.

Ker pa slovenske šole še nimajo stalnosti, ker mi Slovenci zahtevamo uzakonitev naših šol, in ker tisti, ki nam samovoljno vladajo, pristransko ravnajo z nami ter nam odrekajo pravice, ki nam pripadajo, nam očitajo, da smo šovinisti, da preveč zahtevamo, kot pa lahko dobimo.

To ni v resnici nič novega. Odkar obstoja slovenska šola, se zaganjajo vali šovinizma in sovraštva proti njej. Nasprotniki slovenske šole se poslužujejo vseh najrazličnejših sredstev za to, da zavirajo razvoj in uspevanje slovenske šole.

Toda na naše veliko veselje se marsikateri njihov poizkus izjalovi in propade. Kljub vsem oviram naša šola uspeva!

M. K.

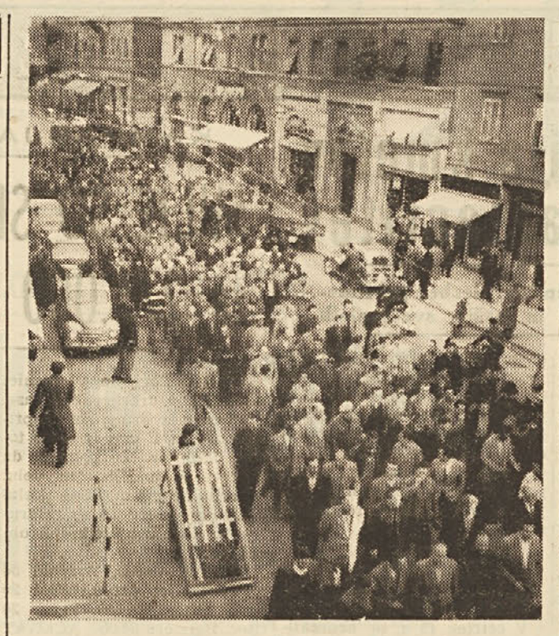

Delavci iz ladjedelnice Sv. Marka manifestirajo po tržaških ulicah. Slika je bila posneta pretekli petek, ko so delavci šli pred glavno ravnateljstvo ladjedelnic ter zahtevali delo zase in kruh za svoje družine. Tržaško mesto je solidarno s prizadetimi delavci

ZGODOVINAR UDALJCOV O POREKLU SLOVANOV

Predniki Slovanov

III.

Preidimo sedaj od teh uvodnih, teoretičnih tez h konkretnim vprašanjem o poreklu Slovanov.

Arheologija, ki je posebno v sovjetski dobi mnogo napravila za preučevanje vprašanja o poreklu Slovanov, kaže, da se je v večjem delu Srednje in Vzhodne Evrope že od III. tisočletja pred našim štetjem neprestano razvijalo v glavnem eno in isto avtohtono prebivalstvo, ki se je polagoma pretvorilo v sodobne Slovane, kateri živijo danes na prostranem ozemlju današnje ZSSR, Poljske, Češkoslovaške, Jugoslavije in Bolgarske, in so nekdaj prebivali na še večjem ozemlju, vse do reke Labe. Zaradi tega Slovani niso prišleki na osnovnem ozemlju svojega prebivališča: njihovi predniki pripadajo najstarejšemu prebivalstvu Srednje in Vzhodne Evrope.

Kje je to osnovno ozemlje, na katerem je nastalo slovanstvo? Naši viri nam kažejo, da je to bilo prostrano ozemlje od reke Odre na zahodu do Dnjepra, gornje Volge in Oke na vzhodu in od Baltskega morja na severu do Karpatov na jugu. V davnini je bilo to ozemlje naseljeno po glavnih prednikih Slovanov: po Skolotih (ki so živeli ob srednjem Dnjepru in Dnjestru), po Venetih (ali Venedih, ki so živeli severno od Pripjeta in ob gornjem Dnjepru) in po sorodnih plemenih, ki so živeli ob gornji Volgi in Oki ter so nam poznana le po svojih gradbiščih (tkzv. gradbiščih «d'akovskega» tipa, po vasi Djakovo pri Kolomenski pod Moskvo), ter po Lugijcih (ki so prebivali v kotlinah Visle in Varte).

Proces nastanka slovanstva pa se ne vrši enakomerno na vsem tem prostranem ozemlju slovanske etnogeneze. Najprej nastane jedro slovanske narodnosti na ozemlju današnje Ukrajine na desnem bregu Dnjepra, Belorusije in sosednih severo-vzhodnih okrajev velikoruskega naroda — v kotlinah srednjega in gornjega Dnjepra ter Pripjeta (do zahodnega Buga), zatem pa zajema kotlini Visle in Odre, prav tako pa kraje ob gornji Visli in Odri.

Upoznajmo se pobliže z najstarejšimi predniki Slovanov. Po besedah starogrškega pisca Herodota so v sredini prvega tisočletja pred našim štetjem plemena Skolotov prednjačila med plemeni ob severni obali Črnega morja, nad katerimi so vladali nomadski Skiti, zaradi svoje višje poljedelske kulture. Živela so med srednjim Dnjeprom in Karpati in so že poznala obdelovanje zemlje s plugom. To je bilo avtohtono prebivalstvo, ki sega do III. tisočletja pred n.št. v čase tkzv. tripoljske kulture, ki je že poznala obdelovanje zemlje z motiko in je vzdrževala žive kulturne stike z zahodnim Podonavjem in balkanskim jugom. Od tega časa je bilo ozemlje Skolotov najkulturnejše središče Vzhodne Evrope, ki je stalno vzdrževala kulturne stike z Zahodom in Jugom, z grškimi kolonijami na severni obali Črnega morja (prav posebno z Olbijo), s skitsko-sarmatskim Vzhodom in celo z daljnim Zakavkazjem.

Med skolotskimi plemeni, kasneje poznanim pod imenom Sklavenov (koren skolo, ki se je spremenil v skla), je posebno v Herodotovem času prednjačilo pleme Paralatov. Na ozemlju, na katerem so prebivala ta plemena, navajajo kasneje razni pisci druge za drugimi sedaj Pale, Spaleje, Spale, Spore in, naposled, Poleje ali Poljane (ruski letopis). Očividno so s temi imeni nazivali eno in isto avtohtono prebivalstvo ob srednjem Dnjepru, ki se je že od davnine odlikovalo med sosedi po svoji višji kulturi.

Severno od Skolotov, kasnejših Sklavenov, so že davno živeli severni predniki Slovanov - Veneti (Venedi), njihova južna veja pa so bili Herodotovi Neuri. Veneti niso bili le predniki Slovanov, marveč tudi raznih litovskih ali baltskih plemen (Litovcev, Lotišev, starih Prusov; Prusi so bili praprebivalci Vzhodne Prusije, kateri so dali svoje ime — kasneje so jih Nemci uničili). Tudi Slovani in Li-

Prof. A. D. UDALJCOV

(Iz revije «Voprosy istorii»)

(Nadaljevanje na IV. strani)

ZA NAŠE KMETE

priporoča Kmetijska zadruga:

Koledar

NA POLJU:

Aprila ima kmet mnogo dela na polju. Sadi zadnji krompir, seje krmno peso, fižol, turščico, buče, deteljo itd. Pri setvi in sajenju moramo upoštevati naslednje: 1. seme mora biti prvovrstno, ker je polovica uspeha od njega odvisna; 2. sejati in saditi je treba v vrste, ker rastline bolje uspevajo in nam je tako olajšano delo pri pletju, okopavanju in zasipanju; 3. zemlja mora biti pravilno obdelana in ne preveč mokra; 4. zadostna količina redilnih snovi v zemlji bo pospešila razvoj rastlin. V primeru nezadostnega naravnega gnoja moramo uporabiti umetna gnojila.

ZIVINOREJA:

Paziti moramo na snago in čistočo v hlevu in svinjaku. Ker se približujemo poletju, razkužimo temeljito hlev in vse ostale prostore kot kurnik, svinjak, zajčje kletke itd. S snago in večkratnim razkuževanjem se bomo izognili izbruhom raznih kužnih bolezni.

V SADOVNJAKU

Skrajni čas je, da cepimo sadna drevesa. Ce opazimo na drevesu listne uši, moramo proti temu takoj nastopiti. Sredstvo za borbo proti listnim ušem je tobačni preparat ali pa razni preparati z DDT ali gamezanom. Cvetodera in majskega hrošča zatiramo s pobiranjem otresenih hroščev v plahto.

V VINOGRADU:

V tem mesecu opravljamo v vinogradu naslednja dela: cepljenje v glavo, vezanje in okopavanje. Zadnje dni meseca bodo vinogradi že vsi zeleni.

NA VRTU:

Na prosto sadimo sadike solate, ki so zrasle v toplih gredah. Presadimo najprej močne sadike in obenem tudi razredčimo ter omogočimo razvoj ostalih sadik. Ker je še prezgodaj za presaditev na prosto paradižnikov, paprike, melancan, je priporočljivo, da jih prepikiramo. S prepikiranjem se bodo sadike okrepile in bodo postale pripravnejše za poznejše sajenje na prostem. Na prostem nadaljujemo sajenje redkvice, bledesa, jedilne pese. Sejemo tudi buče, kumare, melone, fižol, majeron itd.

Zgodnji grah moramo okopavati; škodovalo mu ne bo dodatno gnojenje s čilskim solitrom, superfosfatom in kalijevo soljo. Proti koncu aprila lahko sejemo poletne vrzote, kapus, karfijole in brokle.

ZA CVETLICE:

Aprila cvetejo tulipani in hijacinti. Pomladansko sonce prija sobnim cvetlicam in rastlinam, ki jih imamo v loncih. Vse necvetoče cvetlice v loncih moramo presaditi v svežo in rodovitno zemljo, kar bo zelo koristilo razvoju in cvetenju rastlin ki jih gojimo. Skrbeti moramo tudi za primerno vlago. Na stalno mesto lahko sejemo astre, mak, rezedo itd.

Polži in bibe

Preteklo leto so polži napravili veliko škode posebno po vrtovih in na raznovrstnih mladih sadikah. Ker je bila letošnja zima precej huda in je uničila mnogo polžev, upamo, da letos ne bomo imeli velikih napadov s strani teh škodljivcev. V veliki meri je odvisno od vremenskih prilik, ki so bolj ali manj ugodne razvoju škodljivcev, katerim zelo prijata vlaga in deževno vreme. Ker bomo v kratkem opazili polže in njihovo škodljivo delovanje, je potrebno, da takoj nastopimo proti njim in da jih čim prej uničimo.

Kako se borimo proti polžem? Načini, s katerimi jih lahko uničimo, so različni, niso pa vsi ekonomični in praktični. Brez dvoma ni praktičen način, ki ga še uporabljajo v nekaterih krajih, da ponoči nabadajo polže ob luči svetilke in s pomočjo dolge igle, nasajene na palici. Nekoliko umnejši so tisti, ki vabijo na kup polže z otrobi in jih potem uničujejo z nabiranjem. Proti polžem imamo dobre uspehe s trošenjem živega apna v prahu. Trosimo lahko na različne načine; poglavitno je, da pride apno (tudi v zelo mali količini) v dotiko s polževo kožo, ki se osmodi. Stoodstoten uspeh bomo zabeležili, če bomo nekaj časa po prvem trošenju ponovno potrosili apno, ki bo zadelo polža na golo kožo, ker polž nima več možnosti očistiti se apna z izločanjem nove sline, ker jo je že uporabil v obrambi proti prvemu dotiku z apnom.

Uspešno borbo proti polžem lahko vodimo z uporabo zastrupljenih otrobov. Polži radi jedo otrobe, katerih duh čutijo tudi na meter razdalje. Najboljši in najprimernejši strup za otrobe je snov, ki se imenuje «metaldeide», katera ni strupena ali vsaj nevarna za živali tople krvi in katere duh je zelo prijeten za polže. Otrobe, zastrupljene z «metaldeide», najdemo že pripravljene po trgovinah. Najbolje pa je, da si jih kmet sam pripravi, ker tako lahko prihrani na denarju in je gotov, da je količina strupa zadostna za uničenje polžev.

Recept, ki bo nudil stoodstoten uspeh, je naslednji: za vsak kilogram otrobov pomešamo 10 dekagramov «metaldeide». Nižji odstotki nam ne zagotavljajo uspeha. Kje najdemo to snov? Dobimo jo v mirodilnicah, ki jo prodajajo v obliki tablet pod imenom «META» in ki služijo kot gorivo. Samo ob sebi je umevno, da moramo tablete zmleti na drobno, tako da dobimo tak prah kot moka. «Metaldeide» bomo našli tudi v prodajalnah Kmetijske zadruge v ulicah Foscolo in Mercadante ter v Miljah, ker je zadruga pred kratkim naročila znatno količino tega strupa, ki ni v tabletah, marveč je že v prahu in cenejši. Z zastruplenimi otrobi delamo kupčke v razdalji 50-70 cm. Tja bodo zlezli polži, ki bodo našli gotovo smrt, dočim bodo naše rastline rešene.

AGRONOM

NOV UDAREC ZA MALE POSESTNIKE

Razlastiti hočejo nad sto hektarjev obdelane zemlje

Ustanova za industrijsko cono v Žavljah se zopet ogłaša - Prizadetih približno sto kmetovalcev - Slovenskega kmeta se hočejo iznebiti

V zadnji številki našega lista smo pisali o novih razlastitvah, ki jih hoče izvajati ustanova za industrijsko cono v Zavljah. Ko smo te dni obiskali nekaj izmed prizadetih malih posestnikov pri Sv. M.M.sp., smo si od blizu ogledali ogromno površino rodovitne zemlje, ki jo hoče vzeti navedena ustanova našim marljivim kmetovalcem. Zemljišča, ki bi prišla v poštev za razlastitev, se raztezajo od Prečkove mandrije do ricmanjske ceste; slednja spadajo pod tržaško občino, dočim spada drugi del in sicer od ricmanjske ceste pa do križišča Boljunec-Dolina pod dolinsko občino. Prizadeti kmetovalci računajo, da gre skupno za nad sto hektarjev najboljše zemlje, kar jo ima tržaška okolica, prizadetih pa bi bilo kakih sto kmetovalcev, od teh približno 20 iz Sv.M.M.sp., ostali pa v pretežni večini iz Ricmanj. Ze iz teh površnih in povsem skromnih podatkov ne bo težko ugotoviti, da gre za nov in še težji udarec, ki se noče zadati našim kmetovalcem. Gre za udarec, ki bi ga kmetijstvo na našem področju ne moglo z lahka preboleti in ne bi ostal brez posledic tudi za prebivalstvo mesta samega. Ce bo šlo namreč še nekaj časa po tej poti naprej, bo zašel Trst v tak položaj, da bo moral uvažati celo skromno košaro radiča ali solate. Saj je prav posebno industrijska cona požrla našim mandrijerjem veliko število najboljših kosov rodovitne zemlje, ki so jo uporabili za gradnjo tovarn le v majhni meri. Kje je cela vrsta kadečih se tovarniških dimnikov, kje vrste tovornikov, ki prevažajo tovarniške proizvode, kje so tisoči delavcev zaposleni v toliko opevani industrijski coni — kot so določeni krogi še pred leti obljubljali? Takratni načrti se še zdaleka niso izpolnili. Nasprotno, armada brezposelnih je vedno večja, gospodarska kriza se širi in našim kmetovalcem še jemljejo zemljo, ki je za pretežno večino prizadetih edini vir življenjskega obstoja.

Nikoli se ne bodo zacelile rane, ki jo je prizadejala razlastitev za gradnjo industrijske cone, danes pa se zopet izvajajo nove in še težje razlastitve. Naši kmetovalci nikakor niso proti razvoju industrije, ker se dobro zavedajo gospodarskih potreb našega mesta Odločno pa se zoperstavljajo takemu načinu odvzemanja zemlje, ki je dejansko dokaj podoben legaliziranemu ropu. Beseda bo zgledala morda na videz pretrda, toda dejstva ostanejo pač dejstva.

Ce je že tako nujna potreba po zemlji za gradnjo stanovanjskih hiš za delavce v industrijski coni, naj se ustanova obrne v drugo smer. Predvsem naj se izkoristijo ogromni deli že razlaščenih njiv in vinogradov, ki so ostali popolnoma zapuščeni. In tudi če bi tega ne hoteli vzeti v poštev, je na «Monte Castiglione» več kot dovolj prostora za gradnjo stanovanjskih hiš. Prizadeti kmetovalci se obenem sprašujejo, zakaj se ustanova za industrijsko cono ne obrne, n.pr. do občine in njenega obsežnega kmetijskega podjetja, ki ima tudi precej zemlje in katere se razlaščevalci tokrat niso niti dotaknili, kot se niso dotaknili zemlje raznih veleposestnikov. Kaj pa bonificirana zemljišča, ki jih niso hoteli dati v najem našim kmetom in so jih pa raje dali tuji ustanovi «Ente Tre Venezie»?

Kakor vidimo, je torej dovolj načinov zato, da se vprašanje gradnje stanovanjskih hiš za delavce reši, ne da bi se metalo na cesto kakih sto malih posestnikov. Pri tem pa je treba še pristaviti, da bi se na razlaščeni zemlji, kot je sedaj v načrtu, zgradilo celo predmestje in ne samo hiše za delavce industrijske cone, ki jih je sedaj morda kakih petsto. Zakaj torej taka sila in naravnost poželjivost po rodovitni zemlji, ko pa je v neposredni bližini več kot dovolj prostora za omenjene gradnje?

Vsa gornja dejstva nas silijo do zaključka, da ne gre samo za razlastitev za javno korist, marveč za nekaj drugega. Slovenskega kmeta hočejo odtrgati od njegove rodne grude, v katero je vložil toliko truda in naporov. V našem kmetu se hoče na legaliziran način — ker drugače ni mogoče — uničiti vso dobro voljo za obdelovanje, uničiti se hočeta njegova vztrajnost in žilavost, spraviti ga hočejo v take pogoje, da bi moral zapustiti rodno grudo in se podati v svet. Saj so izjave, ki jih je dal podpredsednik ustanove za industrijsko cono dr. Tavarotto nekaterim prizadetim okoliškim kmetom dokaj pomembne. Ko so mu kmetje postavili vprašanje, kako naj se preživljajo s svojimi družinami v bodoče, jim je svetoval, naj si kupijo novo posestvo v Furlaniji!!! Ne glede na dejstvo, da bi z bornim denarjem, ki ga ponuja tukajšnja ustanova za najboljša zemljišča — beraških nekaj sto lir za kv m — prav gotovo ne našli tudi v Furlaniji po tej ceni najbrže niti gmajne, je treba pribiti, da ima nas slovenski kmet sveto pravico, da ostane na svoji zemlji. Nihče nima najmanjše pravice, da ga pošilja v tujino. Zemlja, na kateri živijo naši mandrijerji, vinogradniki, živinorejci, je sad znoja žuljev in truda naših prednikov, ki so v stoletjih bivanja na tej grudi spremenili puste in prazne gmajne v rodovitna zemljišča, ki so danes vir življenja za našega kmeta in istočasno dober vir preskrbe mestnega prebivalstva s sočnato in vedno svežo povrtnino in sadjem. To naj si zapomni g. Tavarotto in z njim vsi tisti, ki bi se hoteli na tak diplomatičen način iznebiti slovenskega kmeta.

Sicer pa ne smemo pozabiti, da je vse to neizbežna posledica devetih let tuje vojaške okupacije. Vse razlastitve zemljišč se izvajajo na podlagi zakonov, ki jih izdaja VU. Zaradi tega je predvsem VU odgovorna za položaj, v katerem se danes nahaja približno sto malih posestnikov. Odgovorna je tudi zaradi tega, ker dopušča, da se vršijo na račun razlastitev špekulacije z najemi že razlaščenih zemljišč. Sicer pa se bomo k stvari še povrnili.

R. BLAŽIČ

Novo zdravilo proti otroški božjasti

V Ameriki so postavili na trg novo zdravilo proti otroški božjasti brez krčev. Zdravilo se imenuje «Milontin». Pravijo, da je zelo učinkovito. Pri iskanju zdravila je neka farmacevtska družba preizkusila več kot tisoč različnih kemičnih sestavin prej, ko je prišlo do izdelave «Milotina».

Mladina se pripravlja na svoj veliki praznik

Letošnji prvomajski telovadni nastop bo še lepši od prejšnjih let - Vaje ponazorujejo kmečko delo - Katera sekcija bo odnesla prvo nagrado?

Naša mladina v mestu, kakor tudi v številnih vaseh se marljivo pripravlja na prvomajski telovadni nastop v Trstu. Pohvaliti moramo zlasti telovadce iz Križa. Ta teden bi jih bili radi slikali, pa se nam to ni posrečilo. No, upamo, da se bo zgodilo v kratkem. Prav tako se pripravljajo tudi mladinci s Proseka-Kontovela, Saleža, Opčin, Domja, Doline. Trebenski mladinci pa so obljubili, da bodo pričeli z vajami ta teden. Gotovi smo, da bodo to obljubo v resnici tudi držali.

Sedaj pa poglejmo, kako je na splošno s telovadci. Na prvem mestu na ocenjevalni lestvici so mladinci iz Rojana, ki so dosegli že 60 odst. svojega programa. Na drugem mestu je Sv. Ivan s 55 odst., na tretjem pa Skofije s 46 odst. Vse tri sekcije pripadajo prvi skupini, t. j skupini, ki bo dala za telovadni nastop do 20 telovadcev. V drugi skupini, ki bo dala do 30 mladincev za telovadni nastop pa je ta teden na prvem mestu Podlonjer, za njim prihaja v poštev Sv. Ana, sledijo pa Sv. Križ, Skedenj, Kolonkovec in Rocol.

V zadnjem trenutku smo izvedeli, da so pričeli s telovadnimi vajami tudi v Boljuncu in v Malem Repnu. Se vedno pa pogrešamo vaje v Nabrežini, Ricmanjih, Borštu, Lonjerju in še v nekaterih drugih vaseh. Progrešamo še poročila o pripravah v Miljskih hribih. Nikakor si ne moremo predstavljati, da niso tamkajšnji mladinci že pričeli z vajami.

Se dobri trije tedni nas ločijo od Prvega maja. Torej ne smemo zamujati časa, če hočemo vaje lepo izpeljati. Če bi bil telovadni nastop 9. maja, kot je bilo svojčas rečeno, potem bi ne bilo nič pozno, tako pa je, poudarjamo, skrajni čas. Te besede naj si vzamejo k srcu mladinci iz tistih krajev, kjer še niso pričeli z vajami.

Le korajžno na delo, dragi mladinci in mladinke. Ves delavski in demokratični Trst komaj čaka dneva, ko boste pokazali, kaj znate!

Prispevaj za kritje stroškov prvomajskih proslav!

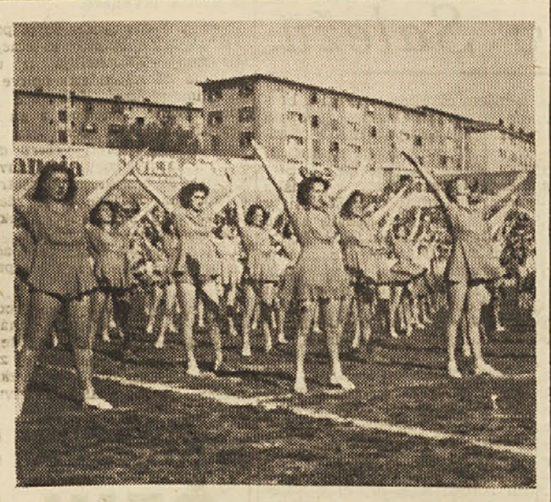

Tržaška mladina se pripravlja na majski telovadni nastop. Tudi letos se nam obeta lepa izvedba vaj, ki ponazorujejo predvsem delo našega kmeta. Mladina je sklenila, da bo letos prekosila telovadne nastope prejšnjih let. Enega izmed teh nastopov vidimo tudi na gornji sliki

NAŠ ROJAK - MATEMATIK SVETOVNEGA SLOVESA

JURIJ VEGA

23. marca je poteklo 200 let od dneva, ko se je rodil v Moravčah učenjak svetovnega slovesa Jurij Vega. Žal, Slovenci, premalo poznamo tega velikega rojaka in njegova dela. In vendar je njegovo ime znano po vsem svetu. Matematiki se še vedno poslužujejo njegovih teorij za izračunavanje logaritmov.

Jurij Vega je bil sin preprostih kmečkih staršev. Po zaslugi šolske reforme, ki je bila uvedena v Avstriji za časa vladanja cesarice Marije Terezije, je bilo nadarjenemu dečku omogočeno študiranje tudi na višjih šolah, v katere je vstopil po dovršeni osnovni šoli v rodni vasi. Z matematiko se je začel ukvarjati na ljubljanskem liceju. Visoko šolo je obiskoval na Dunaju, kjer je najprej postal inženir, leta 1787. pa profesor na tamkajšnji topniški šoli.

Jurij Vega je mnogo potoval. Služboval je na vseh koncih takratnega avstrijskega in nemškega cesarstva. Profesorsko mesto na dunajski topniški šoli mu je odprlo pot k slavi. Njegovo ime je posebno zaslovelo po veliki zmagi nad Turki pri Beogradu. Tu so Avstrijci iztrgali Turkom mogočno trdnjavo prav po zaslugi matematične preciznosti topništva. Kasneje je prišlo še do druge bleščeče vojaške zmage po zaslugi Vegove vede in sicer v bojih proti Francozom v bližini porenskega Strassburga. Po tej zmagi je bil Vega odlikovan z najvišjimi vojaškimi odlikovanji. Tedanji avstrijski cesar Franc I. ga je imenoval celo za viteza, kranjski deželni stanovi pa za svojega rednega člana. Vendar pa Vega ni dolgo užival sadov te slave; kajti je v drugi polovici septembra 1802 utonil v Donavi pri Dunaju. Domneva se, da je bil pahnjen v vodo iz maščevanja ali iz zavisti.

Jurij Vega ni danes znan med matematiki vsega sveta zaradi vojaških zmag, ki jih je bila deležna Avstrija po njegovi zaslugi, temveč zaradi svojega študija na matematičnem področju. Njegovo znamenito delo «Manuale logarithmico-trigonometricum», ki je izšlo prvič leta 1793, je doživelo do sedaj že 99 izdaj. Drugo še popolnejše delo Vega pa je «Thesaurus logarithmorum completus», knjiga, ki obsega nad 700 strani in predstavlja eno najtemeljitejših del na področju izračunavanja logaritmov.

Sovjetski film "Sadko" v kratkem v Trstu

Prizor iz sovjetskega filma «Sadko». Ob priliki lanske mednarodne filmske prireditve v Benetkah, je bil film nagrajen s «srebrnim levom». Ta film bodo v kratkem vrteli v eni izmed tržaških kinodvoran, na kar že danes opozarjamo naše bralce in prijatelje

MAKSIM GORKI

Rojstvo človekovo

(Nadaljevanje in konec)

III.

Oči so ugasnile in se vdrle, dolgo molči, komaj diha, nato pravi s trdnim, resnim glasom:

— Fant, razveži mojo torbo...

Razvezala sva torbo, nato me je pazljivo pogledala in se slabotno nasmehnila; komaj zaznavna rdečica se ji je pokazala na upadlih licih in potnem čelu.

— Umakni se...

— Glej, da se preveč ne trudiš...

— No, le umakni se...

Odšel sem ne daleč v grmovje. Srce mi je nekam utrujeno, a v prsih se tiho glasijo neke prečudne ptice, to in pa nenehno pljuskanje morja je tako lepo, da bi večno poslušal...

Nekje blizu žubori potok — kakor da dekle pripoveduje prijateljici o svojem ljubem...

Nad grmovjem se je dvignila glava v rumeni ruti, ki je zdaj zavezana, kakor se spodobi.

— Ej, ej, prijateljica, prezgodaj si začela!

Sedela je, oprijemajoč se z roko vejice grma, izpita, brez kaplje krvi na sivem obrazu, z ogromnima sinjima jezeroma namesto oči, in ginjena šepetala:

— Glej, kako spi...

Bil je lep v spanju ali po mojem mnenju nič lepši kakor drugi otroci, in če je bila razlika, potem je bila zaradi okolja: dete je ležalo na kupu jesenskih listov, pod grmom, kakršni ne rasto v Orlovski guberniji.

— Mati, legla bi...

— Ne-e, — je rekla in odkimala z glavo na slabotnem vratu, — moram se preobleči, ker pojdem tja...

— V Očemčire?

— Da-a! Naši so že kdo ve koliko vrst pred nama...

— Boš lahko šla?

— Kaj pa Bogorodica? Pomagala mi bo...

No, če misli hoditi skupaj z bogorodico, moram molčati!

Gleda pod grm na mali, nejevoljno napihnjeni obraz, lijoč iz oči tople žarke božajoče svetlobe, oblizuje si ustne in s počasno kretnjo rok se gladi po prsih.

Zakuril sem ogenj in zložil kamenje, da pristavim čajnik.

— Zdaj te pogostim s čajem, mati...

— O? Napoji me, da... izsušile so se mi prsi popolnoma...

— Ali so te rojaki zapustili?

— Niso me zapustili — čemu neki! Sama sem zaostala, oni pa so bili nekoliko okajeni... in prav je tako, kako bi bila porodila vpričo njih...

Pogledala me je, si zakrila obraz z laktom, izpljunila kri in se sramežljivo nasmehnila.

— Ali je to tvoj prvi?

— Prvenček... Kdo pa si ti?

— Nekaj takega kakor človek..

— Kajpak da človek! Ožen jen?

— Nisem vreden tega..

— Lažeš!

— Čemu?

Povesila je oči in pomislila.

— Kako pa, da tako poznaš ženske stvari?

Zdaj se zlažem. In rekel sem:

— Učil sem se. Student, če veš, kaj je to?

— Seveda vem! Našega popa starejši sin je tudi študent, za popa se uči...

— No, in jaz sem eden takih. Zdaj pa grem po vodo.

Ženska je sklonila glavo k sinu in prisluškovala, ali diha, nato se je ozrla proti morju.

— Umila bi se, a vode ne poznam... Kakšna voda je to? Slana je in grenka...

— Le kar umij se z njo, zdrava voda je!

— Res?

— Res. Tudi toplejša kakor v potoku, potoki so tu kakor led...

— Ti že veš.

Odšel sem. Po kamenju skače, poje tok svetle, kakor živo srebro nemirne vode, v njej pa se prekucujejo jesenski listi — čudovito! Umil sem si roke in obraz, zajel poln čajnik vode, pa grem...

...Ko sem se vrnil, sem videl, kako prihaja od morja in se opoteka z rokami, iztegnjenimi predse. Krilo ji je mokro do pasu, a obraz rahlo zardel, kakor da se znotraj sveti. Pomagal sem ji priti do ognja in začudeno pomislil:

— Kakšna živalska moč je v njej!

Potem sva pila čaj z medom, in ona me je tiho vprašala:

— Učenje si pustil, kaj?

— Pustil.

— Ali si se zapil, kaj?

— Popolnoma sem se zapil, mati!

— Škoda te je! Spominjam se te, v Suhumu sem te opazila, ko si se z načelnikom pričkal zaradi hrane; tedaj mi je šinilo v glavo — gotovo se je napil, ker je tako neustrašen...

Poželjivo si je oblizala med z nabreklih ustnic in neprestano obračala sinje oči pod grm, kjer je mirno spal najnovejši Orlovec.

— Kako se mu bo godilo? — je rekla in vzdihnila, gledajoč vame. — Pomagal si mi, hvala ti... če je pa to zanj dobro, še ne morem vedeti...

Napila se je čaja, pojedla, se prekrižala, in medtem ko sem jaz pospravljal, se je dremajoč zaspano gugala, nekaj razmišljala in gledala v tla z očmi, ki so se znova skalile. Nato je začela vstajati.

— Ali že greš?

— Grem.

— Oj, mati, pazi se!

— Ali si pozabil na Bogorodico?... Daj mi ga!

— Jaz ga bom nesel...

Prepirala sva se nekaj časa, potem se je vdala, in šla sva drug ob drugem dalje.

— Da bi me le ne podrlo, — je rekla, se v zadregi nasmehnila in položila roko na moje rame.

Novi prebivalec ruske zemlje, človek z neznano usodo je ležal v mojem naročju in krepko dihal. Morje je pljuskalo in se penilo, pokrito z belimi čipkami skobljancev: grmovje je šepetalo, sonce je sijalo in se nagnilo čez poldan.

Hodila sva počasi, včasih je mati postala, globoko vzdihnila in šinila kvišku z glavo, se ozirala na vse strani, na morje, na gozd in gore, potem pa se zazrla v sinov obraz. In oči, ki so jih solze popolnoma izmile, so bile zopet čudovito jasne, znova so vzcvetele in zagorele s sinjim žarom neizmerne ljubezni.

Na lepem se je ustavila in rekla:

— Gospod, bože moj! Kako lepo je, kako lepo! Večno bi tako hodila in hodila do konca sveta, on, sinček moj pa bi rastel, rastel v prostosti, na materinih prsih, srček moj...

... Morje šumi, šumi...

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

TU PA TAM...

BOGATO PLAČANI PROTISOVJETIZEM — *Kjer najbolj smrdi po protisovjetizmu in protikomunizmu, tam prav gotovo najdeš ali «Primorski» ali pa «Corriere». V torek je bil n. pr. na vrsti «Corriere», ki je posvetil nad dva stolpca svinca recenziji neke knjige z naslovom «ZSSR leto dni po Stalinovi smrti.» Knjigo ali bolje rečeno protisovjetski zmazek je spisal židovski pisatelj Isaac Deutsch. Brez dvoma si bo možakar s to knjigo pridobil pri Mac Carthyju veliko zaslug za svoje najbolj nizkotne, ne samo protikomunistične, marveč tudi rasistične izpade, s katerimi ni najmanj štedil. In ta človek je za «Corriere» «zgodovinar marksizma». Evo nekaj njegovih «zgodovinskih ugotovitev»: «Stalinizem je uničil na vztrajen način tla, na katerih je zrasel, primitivno poluazijatsko družbo, ki ga je hranila. S svojimi barbarskimi metodami mu je uspelo dvigniti Rusijo nad barbarstvo, iz katerega je črpal svojo silo... Stalin je bil suženj svoje preteklosti, suženj svojih starodavnih mašče vanj...» Seveda ni pozabil «ugotoviti», da živijo v Sovjetski zvezi narodi analfabetov. Nekaj pa je Isaac Deutsch najbrže pozabil, kar ni malo! Pozabil je, da se ima zahvaliti prav «primitivni poluazijatski družbi, Stalinu in njegovim naukom, če je v zadnji vojni lahko odnesel glavo na vratu. Če bi ne bilo ruskih «analfabetov», bi najbrže danes ne mogel več konkurirati za Mac Carthyjevo nagrado v protikomunizmu. «Corriere» se seveda opaja ob takih protikomunističnih izpadih, kot so se opajali obiskovalci Capocotte z mamili. Opaja se in sanja o dobičku, ki mu bo zletel v globoke žepe iz znanih očetovskih virov. Tokrat je prekosil celo klerofašistični «Giornale», kar pomeni, da mora biti njegov protikomunizem v resnici zelo bogato poplačan.*

ZSSR VENDAR NI... JUGOSLAVIJA — *«Slovenski poročevalec» z dne 6. t. m. je posvetil zadnjemu znižanju cen v ZSSR daljši članek, iz katerega bomo povzeli samo par najbolj «mastnih».* «Kdor pozna razmere, ve, da kupujejo sovjetski državljani na trgu tudi po en paradižnik in po eno jabolko za celo svojo družino... Velika večina delavcev mora po svojem rednem delu še nekaj delati, ker s svojim rednim zaslužkom ne more živeti. V Moskvi na primer pozimi mnogo delavcev in nižjih uradnikov odmetava sneg po ulicah zaradi postranskega zaslužka... Tako se praktično z znižanjem cen znižujejo tudi plače»: *In mislimo, da je dovolj. Le naslov članka ne odgovarja vsebini. Zato predlagamo «Slovenskemu poročevalcu», naj bi članke s tako vsebino v bodoče objavil pod približno takim le naslovom: «Kako živimo danes v Jugoslaviji». Kar se pa tiče, da je znižanje cen v ZSSR «aprilska šala moskovske vlade», smo trdno prepričani, da bi bili jugoslovanski narodi presrečni, ko bi jim tudi titovska vlada pripravila več takih «aprilskih šal», ki so jih v resnici zelo potrebni.*

Za Ljudski dom

Za gradnjo Ljudskega doma je prejel odbor nadaljnje prispevke:

PD «Frausin» Milje 25.000 (gornjo vsoto smo zadnjič pomotoma navedli, kot darovano od PD «Tomažič»), sekcija Barkovlje, drugi polog 1.900, PD «Matjašič» Barkovlje 10 tisoč, sekcija Curiel 8.200, celica Belojannis s Kolonkovca 845, sekcija Pončana: zbirka v gostilni «Al Paradiso» 1.980, Tiberio 1.000, ACEGAT, ul. Broletto 18.000, drugi polog občinskih nameščencev 5.000, v počastitev spomina g. Policardo vd. Perion Carmele daruje sin Josip Perion 1.000 lir.

V zadnji številki se nam je v seznamu prispevkov vrinila še druga neljuba pomota, ki jo popravljamo. Sekcija Prosek - Kontovel je položila vsoto 15.000 lir in ne 1.500, kot je bilo pomotoma navedeno.

Protestna akcija podjetij male in srednje industrije

Pismo solidarnosti naše partije in Zveze enotnih sindikatov

V zadnjih dneh so se pojavili v izložbah trgovin in lokalov napisi z obvestilom o poldnevni protestni zapori dne 9 t. m.. S tem je koordinacijski odbor male in srednje industrije dejansko potrdil svoječasno sprejete sklepe o zaostritvi agitacije. Sirokopotezna konkretna akcija, ki zajema 13 tisoč malih in srednjih podjetij je edinstven primer v zgodovini našega mesta. Tega so se verjetno dobro zavedali merodajni krogi. Zato je prišlo v teh dneh do raznih sestankov med člani koordinacijskega odbora županom Martolijem in dr. Fabianijem, namestnikom italijanskega političnega svetovalca pri VU. Toda sestanki niso obrodili pozitivnih rezultatov. Članom odbora so bile dane z obeh strani le obljube, s katerimi se je skušalo odvrniti prizadete kategorije od konkretne akcije, kar pa ni uspelo. Stanje male in srednje industrije je danes že naravnost katastrofalno in vse obljube so zaman. Prizadeti zahtevajo, da se sprejmejo njihovi predlogi, zapopadeni v resoluciji od 4. marca; samo na tej podlagi in z zagotovitvijo dela pristaniščU in ladjedelnicam se bo položaj lahko izboljšal.

V zvezi s protestno akcijo izraženo v popoldanski zapori, je naša partija poslala koordinacijskemu odboru male in srednje industrije pismo solidarnosti. Slično pismo je poslala navedenemu odboru tudi Zveza enotnih sindikatov.

Ker gre naš list v tisk še pred začetkom protestne akcije, bomo o njenem poteku poročali v prihodnji številki.

Poslušalci so naveličani

Večkrat se sprašujemo, ali se voditelji slovenskega radia v Trstu zavedajo, da je na tisoče poslušalcev, ki ne morejo prenašati njihovega antikomunističnega žolca. Opazili smo pač, da jim je v posebno slast vtikati svoj protikomunizem Mac Carthyevega tipa v vsako govorjeno oddajo. Znano je, n. pr. da so njihova poročila skoraj 75 odst. posvečena protikomunističnim geslom in budalostim. Znano je tudi, da nervozno in fanatično paberkujejo po vseh protikomunističnih pamfletih in skušajo na vse načine prepričati, da imajo komunisti tri nozdrvi, eno samo oko, dolge in strašne zobe, še strašnejše kremplje itd.

Da pa se bodo lotili poplavljenja kulturnega govorjenega programa s protikomunizmom, si vsekakor nismo mogli nikoli misliti, saj smo še vedno upali v njih razsodnost.

Zgodilo se nam je namreč, da smo v petek 19. marca zvečer ob desetih poslušali prof. Mirka Javornika, ki je bral svojo «recenzijo» o knjigi nekega «znamenitega neznanca» Valentinova. V tej knjigi z naslovom «Neznani Lenin» so nakopičene vse neumnosti, ki so si jih v 37 letih obstoja sovjetske države izmislili o **Leninu, sovjetskih voditeljih in komunistih.** *Ko smo poslušali prof. Javornika, se nam je zdelo da poslušamo propagandiste «tretjega Rajha» ali «cesarske Italije», ali da prebiramo «Piccolo», «Voelkischer Beobachter», kolaboracionistično «Jutro» in «Slovenca». Prof. Javornik se nam je srčno zasmilil, ker se je moral lotiti tako nehvaležnega posla. Se bolj pa so se nam zasmilili poslušalci, ki so ga poslušali in si ustvarjali slabo sodbo o njem in o njegovih kulturnih sposobnostih, ki jih tako lahkomiselno zapravlja, opisujoč n. pr. Lenina kot «literarnega nepismenjaka».*

Zato pa svetujemo gg. voditeljem radia Trst II. naj že vendar nehajo s temi pustnimi šalami, ki škodujejo ugledu slovenskega radia in naj kulturo pustijo pri miru v svojih protikomunističnih izbruhih. Poslušalci so naveličani te štorije, ki se že toliko časa vleče. Oni plačujejo takso za radio zato, da bodo poslušali kaj poučnega in lepega, ne morejo pa dopuščati, da bi si Javorniki izbirali radio za svoje vse prej kot kulturne nastope. Radio je last vseh poslušalcev in ne par ljudi. Zato pa naj se nehajo dosedanje norčije, ki se našim ljudem gabijo.

Izšla je II. številka „Našega lista"

Izšla je II. številka slovenskega biltena Zveze demokratičnih žena «Naš list», ki stane 10 lir. Med drugim, bilten prinaša članek «Živeti hočemo», več vesti o Jugoslaviji, poročilo o poteku 8. marca pri nas in v svetu, članek o posledicah atomskega izžarevanja, pogovor med Tinco in Pepco, črtico Ksaverja Meška, otroški kotiček in nekaj kuhinjskih receptov. Žene! Posežite po svojem čtivu, po «Našem listu»!

Intervencija kmetov zaradi razlastitev

Delegacija prizadetih in tov. Gerbec pri Kmetijskem nadzorništvu in naših svetovalcih

Čim je bila Zveza malih posestnikov obveščena o novih razlastitvah, ki tokrat prizadevajo približno sto malih posestnikov iz Sv. M. M. sp. in Ricmanj, je takoj podvzela prve korake, da zaščiti koristi naših kmetovalcev.

V sredo zjutraj se je zglasila v uradu Kmetijskega inšpektorata delegacija kmetov, ki jo je vodil zastopnik ZMP tov. Marij Gerbec. V daljšem razgovoru s predstavniki inšpektorata so kmetje obrazložili svoje stališče ter predočili, da bi pomenile nove in tako obsežne razlastitve najbolj rodovitne zemlje še hujši udarec ne samo za kmetovalce, marveč za vse kmetijstvo na splošno. Dobili so zagotovilo, da se bo inšpektorat zavzel za njihov problem pri merodajnih oblasteh. Delegacija kmetov se je nato zglasila pri naših svetovalcih tov. Pogassiju in tov.ci Mariji Bernetič, ki sta jim zagotovila, da bo naša skupina predložila problem v razpravo takoj na prihodnji občinski seji.

Prizadeti mali posestniki pričakujejo, da bo Kmetijski inšpektorat v resnici zastavil ves svoj vpliv in silo, da se prepreči še večje upropaščanje našega že itak revnega kmetijstva in živinoreje. Tudi občinska uprava v Trstu ima v tem pogledu svoje dolžnosti, ki se jim ne sme in ne more izmakniti.

Do 15. t.m. prijava vojne škode

V četrtek 15. t. m. nepreklicno zapade rok za vložitev prijave o vojni škodi. Kdor ni še nikdar vložil prijave, lahko to stori v navedenem roku, ker bo v nasprotnem primeru zgubil vsako pravico do izplačila vojne škode.

Kdor bi si ne utegnil pravočasno preskrbeti vseh listin, lahko vloži do 15. t. m. samo prijavo, kateri pa je treba priložiti cenitev. Ostale listine bo lahko predložil pozneje.

Za vsa podrobnejša pojasnila, kakor tudi za sestavo prijave naj se vojni oškodovanci obrnejo do Zveze malih posestnikov v ul. Zonta 2, I.

KAMPANJA ZA 1. MAJ

MILJE SO SE OBVEZALE za 275.000 lir prispevkov

Sekcija Pončane v resnici ne izgublja dragocenega časa. Poslala je že drugo zbirko prispevkov za 1. maj in sicer tokrat 7.538 lir. To pomeni, da so tovariši marljivo na delu.

Prvim sekcijam, ki so poslale svoje obveze, so se pridružile še nove z naslednjimi obvezami:

Sv. Vid. 70.000, Arzenal 50 tisoč, Školjet 40.000, VOM 20 tisoč, Pisoni 20.000, Pečar 20 tisoč, Barriera 80.000, ACEGAT 70.000, Tomažič 100.000, Sv. Marko 100.000, Pončana 80.000, Magdalena 70.000, Sv. Ana 60 tisoč, Sv. Ivan 50.000, Lonjer 10.000, Greta 35.000, Rojan 25 tisoč, Barkovlje 60.000, Prosek-Kontovel 20.000, Padriče 5.000, Trebče 10.000, Repentabor 4000, Sv. Križ 25.000, Nabrežina 30 tisoč, Devin 3.000, Sempolaj 5.000, Zgonik 15.000, Dolina 10 tisoč, Domjo 5.400, Ricmanje 15.000, Mačkovlje 5.000, Boljunec 10.000, Boršt 5.000, Milje pa so se obvezale za 275.000 lir.

Samo še dvajset dni nas loči od 1. maja, velikega delavskega praznika. Od vsakega posameznega tovariša in tovarišice je torej odvisno, da bodo obveze, ki so si jih zadale poedine sekcije v resnici tudi dosežene in, kjer je mogoče, celo presežene.

Z Repentabra

Še na um jim ne pride

Dobra dva meseca sta že minila, odkar je razsajala pri nas kot povsod velikanska burja, ki je povzročila toliko škode. Tudi našim hišam ni prizanesla, tako da so imeli zidarji precej dela. Nekje pa se še danes poznajo sledovi burje. Gotovo se boste vprašali, kdo je tisti gospodar, ki se ni pobrigal, da bi pravočasno pokril streho?

Gre namreč, kar so gotov, vsi bralci «pogruntali», za novo občinsko poslopje na Colu, ki ima še danes streho poškodovano. Toda titovskemu županu in njegovim odbornikom še na um ne pride, da bi dali streho popraviti. Če pride močan dež, bo lahko sedel župan v svojem uradu z odprto «marelo» nad glavo.

Če se upravitelji in župan ne brigajo niti za občinsko stavbo, ni torej nič čudnega, da je v občini marsikaj narobe.

Vaščan

Prireditev „Jadrana"

Prejeli smo s prošnjo objave:

AK «Jadran» vabi na proslavo ob petdesetletnici rojstva Srečka Kosovela in ob desetletnici smrti Stanka Vuka, ki jo priredi ob sodelovanju «Sidra» danes, v soboto 10 aprila ob 20.30 v Avditoriju v Trstu. Na sporedu: beseda o Kosovelu, beseda o Vuku, njune pesmi v scenariju, recitacijah in samospevih.

Vabila se dobijo na sedežu kluba v ul. Machiavelli 13, II. še danes nepretrgoma od 9. do 20. ure.

Dijaška prireditev na Kontovelu

Dijaki slovenske klasične gimnazije v Trstu priredijo jutri, v nedeljo 11. aprila ob 18. v dvorani na Kontovelu Linhartovo komedijo v 5 dejanjih «MATIČEK SE ŽENI».

Dijaki pričakujejo, da se s polnoštevilno udeležbo izkažejo vsi ljubitelji slovenske mladine.

S PETKOVE SEJE OBČINSKEGA SVETA V TRSTU

Resolucija proti delitvi STO naj se ponese na ženevsko konferenco

Počastitev spomina žrtev nacističnega barbarstva - Občina namerava nakupiti za 500 milijonov lir zemljišč v mestni okolici

Na torkovi seji tržaškega občinskega sveta je prišlo do izraza politično ozračje, ki je v zvezi s tržaškim vprašanjem. Nedavna razkritja izjav veleposlanice g. Luce in nenaden odstop De Castra, političnega svetovalca italijanske vlade pri tukajšnji VU, so dali povod svetovalcem, da so ponovno spregovorili o vprašanjih, ki tako od blizu zanimajo naše mesto.

Na tej seji je med prvimi spregovoril tov. **Pogassi.** Opozoril je svetovalce na skupno resolucijo, ki je bila sprejeta na eni izmed sej po 8. oktobru in ki obsoja vsako delitev Svobodnega tržaškega ozemlja. Dejal je, da bi morala posebna delegacija tržaške občine ponesti omenjeno resolucijo na politično konferenco v Ženevo. Omenjena resolucija je med drugim zahtevala ,naj pride posebna komisija OZN v Trst in naj preuči na kraju samem vsa vprašanja obeh področij Ozemlja.

Za tem je tov. Pogassi orisal posledice, ki jih ima naše gospodarstvo zaradi zloglasne osmooktobrske note. Obenen je podčrtal dejstvo, da nosi delno odgovornost za vse to tudi ožji občinski odbor, ki se načrtno upira vsaki pobudi za pravilno rešitev celotnega vprašanja STO.

Tov. **Bernetičeva** je na seji počastila spomin openskih talcev in obešencev v ulici Ghega. V kratkem, a jedrnatem spominskem nagovoru je poudarila, da se ne sme zgoditi, da bi bile te žrtve zaman, da bi se ista nacistična zver ponovno povrnila tudi v naše kraje pod krinko nekakšnih čuvarjev civilizacije, katero so prav nacisti na tako surov način ponižali in poteptali. Besedam tov. Bernetičeve se je pridružil tudi župan in obljubil, da bo občina poskrbela za dostojno proslavo desetletnice žrtev osvobodilne vojne.

Tov. **Gombač** je priporočal občinski upravi naj uredi plošnike na Elizejskih poljanah, tov. dr. **Weissova** pa je predlagala zgraditev tramvajske čakalnice na trgu Ajaccio, kjer je postajališče tramvaja št. 6. Priporočala je tudi, naj bi postavili nekoliko strehe pred mrtvaško kapelo pri glavni bolnici, kjer so pogrebci ob slabem vremenu izpostavljeni dežju. Odbornik Visintin je obljubil, da bo priporočilo dostavil merodajnemu organu občinske uprave. Glede postavitve čakalnice na tramvajski progi št. 6 pa je odgovoril odbornik Carra, trdeč, da občina nima sredstev na razpolago in da zato prošnja ne more zveti v poštev.

Sledilo je poročilo o javnih delih, ki ga je podal inž. Visintin. Ta je poročal, da je v letošnji proračun o javnih delih vključena tudi postavka posojil, ki znaša tri milijarde lir. Z enim delom teh posojil, tako je dejal Visintin, bodo zgradili določeno število stanovanjskih hiš v mestu. Nadalje je Visintin poročal, da bo občinska uprava potrosila 500 milijonov lir za nakup zemljišč v bližnji mestni okolici.

V njihovem spominu vsi v borbo proti EOS

Svečana proslava 71 talcev v Ljudskem domu na Opčinah

Na stotine slovenskih in italijanskih demokratov se je zbralo v nedeljo popoldne v Ljudskem domu na Opčinah, da dostojno počasti spomin 71 žrtev nacifašizma, ki so pred desetimi leti darovale svoja življenja za svobodo, mir in bratstvo med narodi.

Svečanost je otvoril tov. Riko Malalan. Sledila sta govora tov. Adota Slavca in miljskega župana tov. Giordana Paccota. Oba govornika sta povezala pomen žrtve 71 talcev z današnjim razvojem dogodkov v svetu. Dejstvo je, da nekateri krogi prehitro pozabljajo na strahote in zločine zadnje vojne. Medtem, ko se niso še osušile solze milijonov mater, vdov in sirot, se zopet oživlja nemški militarizem, ki ga podpihujejo ameriški imperialisti. Nacistični generali, ki so prizadejali človeštvu toliko gorja, so zopet na svobodi in postali so najbolj goreči zagovorniki takozvane «evropske obrambne skupnosti», ki ima za cilj sprožitev nove svetovne vojne proti SZ in deželam ljudske demokracije. Sile vojne hitijo z oboroževanjem in človeštvo gleda z veliko zaskrbljenostjo in strahom na nove poskuse z atomskimi bombami, ki pomenijo uničenje človeškega bitja. Prav zaradi tega je treba, da se vsi narodi tesno združijo v eno samo veliko fronto, ki naj se zopertavi zločinskim načrtom ameriških atomskih kriminalcev. V spominu na svoje padle se od svoje strani tudi naše prebivalstvo zaobljublja, da ne bo odstopilo od borbe proti zloglasni EOS (evropski obrambni skupnosti), ki je borba za pravico do življenja, dela, svobode in neodvisnosti našega Ozemlja.

Proslava se je zaključila s predvajanjem filma «Med našimi mučeniki», ki je bil posnet v Ržarni in drugih krajih mučeništva naših borcev. Nastopila sta tudi pevski zbor iz Čampor in godba iz Trebč.

V soboto popoldne so delegacije demokratičnih organizacij in naše partije položile na spomenik openskih talcev vence in cvetje. Njihov spomin sta v kratkih govorih počastila tov. Slava Čebulec in Vittorio Poccecai.

Predvajanje filma „Proces"

Ob mednarodnem dnevu bivših političnih deportirancev organizira Zveza bivših političnih pregnancev STO jutri, v nedeljo ob 11. uri v Kinu ob morju predvanjanje filma «Proces» od avstrijskega režiserja Pabsta. V veži kina bodo prireditelji opremili razstavo o hitlerjevskih zverstvih. Vstop prost.

Seja Gl. odb. ZDŽ

V ponedeljek 11. aprila ob 15. uri bo na sedežu ZDŽ na trgu Ponterosso 6, II. seja Glavnega odbora ZDŽ, ki bo obravnaval med drugim tudi točko o borbi proti evropski vojski in atomskemu orožju. Vabljene so tudi zaupnice ZDŽ za mesto in podeželje.

NA SEJI OBČINSKEGA SVETA V NABREŽINI

V četrtek otvorjena nova šola v Šempolaju

Solidarnost z borbo male in srednje industrije - Odobritev prodaje zemljišč - Znižanje cene za jusarje - Novi pregledovalci računov

V nadaljevanju rednega jesenskega zasedanja je bila v torek popoldne seja občinskega sveta v Nabrežini. Na dnevnem redu so bile tri točke: izvolitev komisije računskih preglednikov; prodaja nekaterih občinskih zemljišč, odobritev občinskega gradbenega pravilnika.

Po prečitanju zapisnika zadnje seje je svetovalec Skof zahteval, naj se vnese v zapisnik kratek dodatek, češ da je bil zadnjič žaljen od odbornika Floridana. Ta predlog ni bil vzet v poštev, ker nihče od občinskih svetovalcev ni dvignil roke, ko ga je župan stavil na glasovanje.

V komisijo računskih preglednikov za leto 1953. so bili izvoljeni s tajnim glasovanjem: Marizza Josip, Kralj Josip in Skof Viktor.

Pri naslednji točki dnevnega reda je poročal odbornik tov. Slavec. Na željo nekaterih jusarjev iz Vižovelj, ki nameravajo nakupiti nekaj jusarskega zemlišča ob avtocesti v Sesljanu in o čemer je obč. svet že razpravljal in sklepal, se je ponovno pričela zadevna razprava. Prizadeti se niso strinjali s pogoji, ki jih je stavil občinski svet, zaradi česar so se pritožili. V njihovem imenu je iznesel pritožbe jusarski komisar Emil Blažina iz Vižovelj. Po krajši razpravi so svetovalci soglasno sklenili nekoliko spremeniti svoje prejšnje stališče. Prodajna cena, ki je bila prej določena na 300 lir za kv m, se zniža na 100 lir. Ostali pogoji pa ostanejo nespremenjeni.

V nadaljevanju je občinski svet ponovno odobril prodajo zemljišča Grossiju Ginu v Nabrežini in Aldu Sušteršiču v Praprotu. To je bilo potrebno, ker so višje oblasti zahtevale, da se nekoliko dvigne že prej določena prodajna cena. Obenem je bila odobrena tudi prodaja manjših obcestnih zemljišč v Sesljanu nekaterim družinam, ki si bodo pred svojo hišo napravile vrtove

Z ozirom na gradbeni pravilnik, ki ga je občinski svet že odobril, je consko predsedstvo zahtevalo, naj se vnesejo že nekateri dodatni členi glede varnostne gasilske službe. O tej zadevi je dal pojasnila odbornik tov. Slavec in so bili po krajši razpravi sprejeti vsi dodatki.

Kot vsako leto se je Združenje pekov tudi letos obrnilo s prošnjo na občinski svet, da dovoli ob priliki velikonočnih praznikov izredno nočno delo. Na to prošnjo je svet pristal.

Nadalje je bilo sklenjeno, da se v četrtek 8 aprila od 17.30 slavnostno otvori dokončano in opremljeno novo šolsko poslopje v Sempolaju. Otvoritev se je v četrtek vršila. O njej bomo poročali prihodnjič.

Ob zaključku seje je bil na predlog odbornika tov. Albina Skrka sprejet sklep, da se odpošlje solidarnostno pismo Združenju malih in srednjih podjetij v Trstu, ki se bori za odpravo sedanje neznosne gospodarske krize.

Čestitke

Danes stopita v zakonski stan tov. Alojz Rogelja, član Gl. odb. SHPZ in tov. Otilija Besednjak. Požrtvovalnemu prosvetnemu delavcu, ki je obenem sodelavec našega lista in njegovi tovarišici pošiljata iskrene čestitke in voščila SHPZ in uredniški kolektiv «Dela».

NA POBUDO NAŠEGA UREDNIŠTVA

Sestanek bralcev "Dela" v Saležu

Na pobudo našega uredništva je bil v soboto zvečer v Saležu dobro obiskan sestanek bralcev «Dela». Velika udeležba naših zvestih in stalnih bralcev je dokaz, da si je naš list v petih let izhajanja pridobil med vaščani znaten in, kar je še važnejše, stalen krog bralcev, ki vsak teden segajo po «Delu» in ga pazljivo čitajo

Pomen in namen sestanka, ki je bil sklican v svrho navezanja stikov med bralci in uredništvom, je obrazložil v kratkih besedah naš urednik, ki je obenem nakazal smernice diskusije. Lahko rečemo, da je bila diskusija, v katero je poseglo več prisotnih nadvse pozitivna. Kritik na račun lista sicer ni bilo veliko, kar sicer še ne pomeni, da ne obstajajo nobene pomanjkljivosti. Prišlo pa je v teku prijateljskega razgovora s saleškimi bralci na dan precej dobrih predlogov in pripomb. Tako je bilo n. pr. predlagano, naj se nadaljuje z objavljanjem člankov v zvezi z borbo proti zloglasni «evropski obrambni skupnosti». V pozitivev spomina na prestano gorje, ki ga je prizadejala Slovencem teh krajev nemška zver, naj bi se v našem listu oglasili tudi antifašisti, ki so trpeli po nemških ječah in taboriščih Drugi bralec «Dela» je pripomnil, da se v našem listo premalo piše o mladini in posebno o športu, bodi krajevnem, kot mednarodnem.

Predlagalo se je nadalje, naj bi «Delo» objavljalo bolj pogostoma slike od vojaških vaj poškodovanih njiv in travnikov ter druge.

Na vsak način je naloga uredništva, da upošteva konkretne predloge in v mejah možnosti zadosti željam, ki so jih iznesli naši bralci v Saležu. Uredništvo ima v načrtu organiziranje še drugih sestankov po vaseh in v okolici, ki bodo nedvomno velike koristi za vsestransko izboljšanje našega lista.

TEDENSKE NOVICE

Urad za odveščanje javnosti pri Civilni policiji je objavil poročilo o prometnih nesrečah, ki so se dogodile v preteklem mesecu v coni A Tržaškega ozemlja. Vseh prometnih nesreč je bilo 275. Pri teh je 1 oseba izgubila življenje, 4 so bile hudo ranjene, 98 pa je bilo laže ranjenih. V prometne nesreče je bilo zapletenih 473 vozil.

*** V ponedeljek je tržaško kazensko sodišče obsodilo 25-letnega I. Strohmayerja zaradi tatvine v neki tobakarni pri Sv. Jakobu. Tatvina je bila izvršena 26. marca t. l. ponoči. Sodišče ga je obsodilo na 9 mesecev zaporne kazni in na 9.000 lir globe.

*** V torek zjutraj so neznanci ukradli na nekem kamjonu, ki je stal na ul. S. Zaccaria, eno vreco cigaret, ki so bile last tobakarne Husu s Proseka št. 284. Škoda znaša 150.000 lir. Ukradeno blago ni bilo zavarovano, zaradi tega je proseška tobakarna utrpela veliko škodo. Policija vodi preiskavo. Ali bo izsledila tatove?

*** Istega dne popoldne je prišel neki mladenič v trgovino z motornimi kolesi Ostumi v ul. Macchiavelli ter vprašal dve sveči za vespo na račun svojega gospodarja. Seveda je sveči dobil. Ker pa se je zdela zadeva sumljiva, je najemnica prodajalne telefonirala na policijo. Ta je takoj prišla in pridržala mladeniča, ga identificirala za 22-letnega A. Carpenettija, ki je obdolžen, da je izvršil že druge podobne goljufije. Proti njemu je uvedla preiskavo.

*** V sredo zvečer so pripeljali v glavno bolnico 45-letnega Giovannija Mussitellija iz ul. Sonnino 20 zaradi zastrupitve z gorilnim plinom. Nesrečnež je hotel izvršiti samomor, a ga je pravočasno rešila žena. Ta je namreč prišla proti večeru domov, toda ni mogla v stanovanje, ker so bila vrata od znotraj zapahnjena. Ker se ji je zdela zadeva zelo sumljiva, je takoj poklicala gasilce in policijo, ki so s silo odprli vrata ter našli samomorilca ležečega v kopalnici.

*** V sredo je prizivno sodišče ponovno razpravljalo o znani tihotpski aferi s kavo, v katero je zapletenih 16 oseb. O tej zadevi je kazensko sodišče izreklo obsodbo že maja 1953. Prizivno sodišče je znižalo kazen 16 obtožencem od skupnih 80 let in 9 mesecev na 68 let in 9 mesecev; na nadalnjih 20 let in 8 mesecev pa jim je bila kazen znižana zaradi pomilostitve.

*** V sredo popoldne se je dogodila pri Sesljanu huda prometna nesreča, ki je terjala tragično smrt 32-letnega Valerija Mettona iz Milj. Nesrečnež je vozil iz Sesljana proti Trstu težak tovornik. V bližini železniškega mostu pri Sesljanu pa je trčil v priprego drugega tovornika, ki je vozil v smeri proti Sesljanu. Pri trčenju je zlasti prvi tovornik dobil velike poškodbe, se prevrnil, in se tako zasukal, da je izgledalo, da je tudi ta privozil iz nasprotne smeri. Drugi šofer, ki je bil z Mettonom, je v naglici skočil iz kabine ter se tako rešil. Drugi tovornik je utrpel le lažje poškodbe. Nesrečnega Mettona je vozilo popolnoma zmečkalo.

*** Zadnje dni marca je izginila od doma 16. letna Annamaria Matiello, ki stanuje v Starih istrskih ulici. Od doma je zbežala skupno z 19-letnim beguncem Vladislavom Ivanovem. Slednji je zbežal iz taborišča pri Sv. Soboti. 2. aprila pa sta se oba vrnila. Na policiji sta povedala, da sta hotela zbežati v Jugoslavijo, a da ju je sežanska policija vrnila v Trst. Vsekakor pa je ta zadeva čudna. Policija vodi preiskavo.

* * *

V dneh od 1. do 7. aprila se je v tržaški občini rodilo 55 živih in 5 mrtvih otrok, umrlo je 60 oseb; porok pa je bilo 19.

Obvestilo INAMa

INAM obvešča zavarovance, da jim bodo odslej dalje potrjevali izkaznice samo, če bodo priložili hkrati potrdilo delodajalca o navzočnosti na delu. Zavarovanci iz tržaške, repentabrske, nabrežinske, zgoniške in dolinske občine se morajo za potrditev izkaznic zglasiti na sedežu INAM v Trstu, ulica Tarabocchia št. 3, oni iz miljske občine pa pri podružnici INAM v Miljah. S seboj morajo vsakokrat prinesti omenjeno potrdilo.

Občni zbor Kmetijske zadruge

V nedeljo je bil v prostorih Zveze enotnih sindikatov, ki so bili stavljeni iz vljudnosti na razpolago, redni letni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge. Občnega zbora so se udeležili zadružniki, člani iz skoro vseh vasi, tržaške okolice in mesta ter Miljskih hribov.

Po čitanju obračuna za prejšnje leto 1953, ki je bil soglasno odobren, je poseglo v diskusijo večje število članov. Iz obračuna so se člani prepričali o skrbnem gospodarjenju starega odbora, ki se je v marsičem potrudil za dobro delovanje in utrditev gospodarskega položaja zadruge. Ni dvoma, da bo zadruga na ta način bodoče lahko še boljše pomagala našemu kmetu s tem, ko mu bo nudila vedno najboljšo kvaliteto kmetijskih potrebščin po najbolj ugodnih cenah.

V diskusiji je prišlo na dan precej pozitivnih predlogov za boljše obratovanje zadruge, ki jih bo novi odbor upoštevalo in tudi uresničil, kar bo lahko samo v korist našemu kmetu. V novi odbor je bilo izvoljeno razen prejšnjih članov še nekaj strokovnjakov in vzorna kmečka gospodinja.

Odgovorni urednik RUDOLF BLAŽIC (Blagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca
Dovoljenje AIS

LJUDSKA PROSVETA

Kulturna prireditev na Opčinah

Danes, v soboto 10. t. m. bo gostovala pri nas na Opčinah v Prosvetnem domu dramska družina s Konkonela s svojim veselim in zabavnim sporedom. Poleg lepih recitacij in baleta ob spremljevanju godbe nam bodo uprizorili tudi dvodejansko igro «Lažni zdravnik». Nudili nam bodo obilo zabave in smeha, zato pridite, da se od srca nasmejete! Začetek ob 20. uri.

Nova izvirna igra v Avditoriju

Na velikonočni ponedeljek, 19. t. m. nas bodo v Avditoriju v Trstu prijetno presenetili z uprizoritvijo Zore Košutove izvirne mladinske igre iz življenja v naravi v 3 dejanjih s petjem, godbo in baleti «Prebujenje pomladi». Nastopili bodo mladinci in najmlajši s Proseka-Kontovela, Opčin in Podlonjerja, ki bodo igrali, peli in plesali ter nam nudili obilo zabave. Začetek predstave bo točno ob 16.30, konec ob 18.30. Starši, pripeljite tudi otroke! Otrokom do 6 leta vstop brezplačen. Vabila, ki veljajo kot vstopnice, dobite na vseh sedežih prosvetnih društev, pri vratarju Doma pristaniških delavcev in na sedežu SHPZ, Ponterosso 6, II, tel. 36-040.

Finžgarjeva «Razvalina življenja» v Nabrežini

Za drugo nedeljo po veliki noči 25. t. m. nam pripravlja dramska skupina PD «Nabrežina» v Nabrežini uprizoritev Finžgarjeve drame v 3 dejanjih «Razvalina življenja». Za uprizoritev so se domači igralci posebno potrudili ter se mrzlično pripravljajo, da bi nam prikazali čim lepšo zmogljivost svojega dramskega podajanja, kot ga ta lepa igra zahteva. To bo po večjem presledku, spet večje odrsko delo, ki nam ga naši igralci uprizarjajo v svojem kraju. Začetek in kraj uprizoritve bomo še javili.

Igra «V nižavi» v Križu

Križani bodo, kakor vsako leto, tudi letos imeli na predvečer 1. maja, v okviru praznovanja praznika delovnega ljudstva, svojo kulturno prireditev. To pot se bodo domači igralci postavili z že iz starih časov poznano igro v 3 dejanjih «V nižavi». Za to igro vlada že danes precejšnje zanimanje. Natančnejši spored predvečerne prireditve, kakor tudi ostale prvomajske proslave bomo še javili.

Zgodovina Slovanov

(Nadaljevanje s 3. strani)

tovci so po svojem poreklu bratski narodi, kateri so se šele polagoma razdvojili drug od drugega, kot nas uči večina jezikoslovcev. Veneti so bili poljedelska plemena, v kulturnem razvoju pa so zaostali za južnimi predniki Slovanov — za Skoloti. Prav gotovo so se na isti stopnji razvoja kot Veneti nahajala tudi plemena tkzv. «djakovskih gradbišč», ki so se nahajala v gornjem Povolžju nekako od prve polovice I. tisočletja pred n.št. do sredine I. tisočletja n.št. To so bila poljedesko - živinorejska plemena, ki so živela v malih gradbiščih z zidovi in okopi in so vzdrževala stike s skitsko-sarmatskim Jugom.

(Sledi 3. nadaljevanje)

Za teden dni

Sobota, 10 - Ezekiel (prvi kr
Nedelja, 11. - Cvetna ned Le
Ponedeljek, 12 - Julij
Torek, 13. - Ida
Sreda, 14. - Justin
Četrtek, 15. - Vel. četrtek, He
Petek, 16. - Vel. petek, Bene

ZGODOVINSKI DNEV
12. 1869 se je rodil slovenski kar Rihard Jakopič. Umr 22. aprila 1943.
14.-15. 1942 nasilna izselitev vilnih slovenskih družin Koroške.

RADIO ODDAJ

TRST II.

SOBOTA: 14.45 Vaški kvint 16. Oddaja za najmlajše - 1 Beethoven: Koncert za klavi orkester - 19. Pogovor z že 21. Malo za šalo - malo zar 21.45 Dvorakovi slovanski - 22.30 Mozart: Koncert za v no in ork.

NEDELJA: 8.30 Slovenski m vi - 8.45 Kmetijska oddaja - Glasba po željah - 16. Malo šalo - malo za res - 17. Dvo Koncert za violino in ork. molu - 21. Wagner: Parsifal dejanje.

PONEDELJEK: 18. Poul Koncert za dva klavirja in - 18.20 Brahms: Serenada st. D-duru op. 11 - 19. Mamica poveduje - 21.45 Književnost umetnost - 22. Wagner: Parsifal 2. dejanje.

TOREK: 18. Schumann: K tet v Es duru op. 44 - 18.40 F cert baritonista Marjana Ko 19. Sola in vzgoja - 21. Radi oder - J. W. Goethe: Ifigenij Tavridi - igra v 5 dejanj 22.45 Marj